

TARINAA JA TEORIAA

Reppuun pakattu

MARGIT MANNILA (TOIM.)

other publikation c25

JULKAISIJA:

Vaasan ammattikorkeakoulu | University of Applied Sciences

ISSN 2489-4400 (C, other publications, 25)

ISBN 978-952-5784-44-2 (verkkojulkaisu)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5784-44-2>

Copyright © Vaasan ammattikorkeakoulu ja tekijät

Ulkoasu: VAMK | Satu Aaltonen

Taitto: Tritonia | Merja Kallio

Vaasa 2020

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULL
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Wolffintie 30, 65200 Vaasa

julkaisut@vamk.fi

VAMK.fi

SISÄLTÖ

1. Esipuhe	5
<hr/>	
2. Kirjoittajat	6
<hr/>	
MARGIT MANNILA	
3. Reppuun pakattu	8
<hr/>	
IIRO RITOLA & MARGIT MANNILA	
4. Uuden oppimista ja elinikäisiä ystäviä	11
<hr/>	
IINA HÖGSTRÖM & MARGIT MANNILA	
5. Aikatauluttamalla selviää suurestakin työmäärästä	14
<hr/>	
MILLA MARTIN & MARGIT MANNILA	
6. Vain muutos on pysyvää	17
<hr/>	
JOONA TARVONEN-KIESLICH & MARGIT MANNILA	
7. Koulutuksella potkua uraunelmiin	20
<hr/>	
NOORA ROINE-RAUHALA & MARGIT MANNILA	
8. Vetoa ja työntöä uusille urille	24
<hr/>	
NIKO LÄHTEENMÄKI & MARGIT MANNILA	
9. Nyt on sinun aikasi	27
<hr/>	
SAARA VARJONEN & MARGIT MANNILA	
10. Kaikki ajallaan?	30
<hr/>	

ANTTI TERVO & MARGIT MANNILA

11. Intohimona oppiminen 34

JOHANNA KAKKURI & MARGIT MANNILA

12. On vaikea tehdä valintoja, kun kaikki kiinnostaa 39

ELINA LEHTOLA & MARGIT MANNILA

13. Käytännön vinkkejä opintoihin 41

TIIA SALO & MARGIT MANNILA

14. Kohtaa 43

JUKKA-PEKKA KALLIO & MARGIT MANNILA

15. Intohimona yrittäminen 46

HANNA-YLIYRJÄNÄINEN & MARGIT MANNILA

16. Raha ei kasva puussa 50

ESIPUHE

Tämä on artikkelikokoelma, jossa Vaasan ammattikorkeakoulun liiketalouden yksikön alumnit ja opiskelijat esittelevät omia oppimis- ja kasvutarinoitaan; kertomuksia omasta urapolusta ja sen eri vaiheista, taustoista ja oivalluksista.

Korkeakoulumme toimii tiiviissä yhteistyössä alueen työelämän kanssa ja myös opinnot teoretoineen on pyritty integroimaan mahdollisimman hyvin käytännön työelämään. Teorian ja käytännön yhdistämisen haaste ja innostavuus näkyvät myös tämän kokoomateoksen opiskelijatarinoissa. Ja miten erilaisia tiet oman itsen ja oman uran löytämiseen voivatkaan olla. Joskus oma polku on hyvin suunnitelmallinen ja toisinaan urapolku yllättää, kun huomaakin olevansa aivan eri tehtävissä kuin on suunnitellut.

Käsissäsi oleva artikkelikokoelma sisältää 13 artikkelia, joiden kirjoittajat ovat valmistuneet tai valmistumassa ammattikorkeakoulumme liiketalouden yksiköstä. Kirjoitustyö on tehty yhdessä yliopettaja Margit Mannilan kanssa. Artikkelit ovat aikamoisia kasvutarinoita ja oivalluksia oppimisesta. Oman polkunsu alkutaipaleella oleva opiskelija voi löytää näistä artikkeleiden tarinoista vinkkejä oman tiensä etsintään. Aikataulut ja ajanhallinta ovat avuksi opinnoissa ja harrastukset ovat hyvää vastapainoa opinnoille, koska ne auttavat jaksamaan. Tärkeää on myös rakentava palaute sekä läheisten tuki ja kannustus.

On lohdullista huomata, että polkuja hyvään tulevaisuuteen on lukemattomia. Kiirehtiäkään ei pitäisi vaan uskoa siihen, että kasvu voi vaatia aikaa ja oma polku voi rakentua mutkitellenkin.

Tässä kokoomateoksessa on esitelty muutamia henkilökohtaisia tarinoita kehittymisestä ja oppimisesta. Monta tarinaa on kuitenkin vielä kirjoittamatta ja uusia syntyy koko ajan. Oppimiseen ei onneksi ole yhtä ainoaa oikeaa tietä. Se on varsin yksilöllinen prosessi.

Oma tapa oppia on vankka perusta, jonka päälle kannattaa rakentaa. Se on tärkeä pääoma muuttuvassa maailmassa, jossa elinikäiselle oppijalle on aina tilaa.

Kiitos kaikille kirjoittajille näiden innostavien tarinoiden jakamisesta; ne ovat arvokkaita reppuun pakattuja kokemuksia.

Elina Martin

johtaja

KIRJOITTAJAT

Elina Högström on valmistunut oikeushallinnon tradenomiksi Vaasan ammattikorkeakoulusta 2020. Oikeustieteen opinnot Högström aloitti Helsingin yliopistossa vuonna 2019. Hän on työskennellyt opintojen ohessa ja toiminut vuodesta 2016 asti vakuutusmeklaritoimisto Oy Risk Consult Ab:ssa assistenttina. Högströmin akateemisen kiinnostuksen kohteena ovat yksityisoikeus, etenkin sopimus- ja velvoiteoikeus sekä yrittäjyys.

Johanna Kakkuri on Vaasan ammattikorkeakoulusta valmistunut tradenomi (YAMK), jonka ammatilliseen intohimoon kuuluvat ihmiset sekä heidän ammatillinen kasvamisensa. Tämä onkin luonut Kakkurille mahdollisuuden työskennellä laajasti eri henkilöstöhallinnon tehtävissä, jossa hän on luonut pitkän ja menestyksekkään uran. Tällä hetkellä Kakkuri työskentelee isossa, kansainvälisessä yrityksessä, jossa hän vastaa Talent Management prosesseista mahdollistaen globaalisti henkilöstön osaamisen vahvistamisen ja sitä kautta ollen osa yrityksen menestystä.

Toimitusjohtaja **Jukka-Pekka Kallio** on toiminut vuodesta 2016 yrittäjänä Nordic Bamboo Oy:ssä ja vuodesta 2018 Nordic Floors Oy:ssä. Kallion luomat lattiabrändit ovat Nordic Bamboo, Vinyylilattiakauppa, Vinylgolvbutiken ja Lapua Floors. Nordic Floors Oy maahantuo vinyylilattioita ja valmistaa LED-öljyvahattuja tammi- ja saarniparketteja Lapualla. Kallio on tunnettu sosiaalisessa mediassa lattia-alan erikoisosaajana, nimellä Bambumies. Kallion kiinnostuksen kohteena ovat lattiatrendit, kehitysjohdaminen ja markkinointi.

Elina Lehtola, tradenomi, KLT-kirjanpitäjä toimii kirjanpitäjänä ja arvonlisäverotuksen substanssiosaajana Pohjanmaan Ekonomitoimistolla. Hänen kiinnostuksensa kohdistuu arvonlisä- ja yritysverotukseen sekä taloushallintoalan kehittämiseen.

Niko Lähteenmäki on ollut kirjoilla Vaasan ammattikorkeakoulussa vuodesta 2017 lähtien. Lähteenmäki aloitti opiskelut tietojenkäsittelyn parissa, mutta siirtyi liiketalouteen syksyllä 2018. Aikaisemmalta koulutukseltaan Lähteenmäki on merkonomi, suuntautumisenaan asiakaspalvelu ja myynti. Suuntautumisekseen Lähteenmäki valitsi oikeushallinnon kiinnostuttuaan alun perin työelämässä työoikeudesta sekä myös loogisen maisteripolun vuoksi. Vapaa-ajasta iso osa kuluu kaupan alan työtehtävissä sekä osa-aikaisena journalistina www.konsoliFIN.net -verkkosivustolla.

KTT, yliopettaja **Margit Mannila** on toiminut vuodesta 2010 Vaasan ammattikorkeakoulun yrittäjyyden yliopettajana. Kauppatieteiden tohtoriksi Mannila väitteli Jyväskylän yliopistosta vuonna 2006. Hänen väitöskirjansa käsitteli pitkäikäisten perheyriyten jatkuvuutta ja arvoja. Mannilan akateeminen kiinnostus kohdistuu yrittäjyyteen, kauppaoikeuteen ja elinikäiseen oppimiseen.

Milla Martin on valmistunut oikeustradenomiksi (AMK) Vaasan ammattikorkeakoulusta keväällä 2020. Opinnäytetyönsä Martin kirjoitti kohtuuttomista sopimusehdoista kuluttajasopimuksissa kuluttajan heikkomman oikeudellisen aseman näkökulmasta. Hän työskentelee Vaasan hovioikeudessa lainkäyttösihteerinä ja opiskelee Vaasan yliopistossa talousoikeuden maisteriohjelmassa kauppatieteiden maisteriksi. Martin on kiinnostunut sopimusoikeudellisista kysymyksistä, kauppatieteellisen ja oikeustieteellisen alan yhdistämisestä sekä itsensä kehittämisestä kaikilla elämän osa-alueilla.

Vaasan ammattikorkeakoulun IB-linjalta valmistunut **Iiro Ritola** työskentelee kirjoittamisen hetkellä data-analyytikkona Tampereella ja opiskelee strategisen liiketoiminnan kehittämisen maisteriopintoja Vaasan yliopistossa. Gradussaan Ritola tutkii miten business intelligence muovaa johtamisen käytäntöjä. Ritolan akateeminen kiinnostus kohdistuu sosiomateriaalisuuteen sekä datan tulevaisuuden rooliin johtajuudessa mm. business intelligence -työkalujen ja tekoälyn kautta.

Noora Roine-Rauhala on aikuisiällä opinnot aloittanut tietojenkäsittelyn tradenomin koulutusalan opiskelija Vaasan ammattikorkeakoulussa. Hän yrittää yhdistää opiskelun ja perhearjen järjestelmällisyydellään ja sinnikkyydellään. Elämä ja työtehtävät ovat ohjanneet hänet luovalta ammatilta IT-alalle ja nyt hän on vahvistamassa osaamistaan opiskelemalla. Hänen vahvuuksiaan ovat kunnianhimo, analyttinen ajattelu, nopea oppiminen ja periksiantamattomuus.

Tiia Salo on ollut ABB Oy:n palveluksessa vuodesta 2004 lähtien. Hän on toiminut uransa aikana erilaisissa henkilöstöhallinnon, hankinnan, myynnin ja asiakaspalvelun tehtävissä. Tällä hetkellä hän toimii Customer Support Specialistina ja suorittaa työn ohessa Liiketoimintaosaamisen YAMK -tutkintoa Vaasan ammattikorkeakoulussa. Salo valmistui tradenomiksi Vaasan ammattikorkeakoulusta vuonna 2007 ja hänen opinnäytetyönsä käsitteli Vaasan ammattikorkeakoulun asiakassuhteita ja tunnettuutta. Salon akateeminen kiinnostus kohdistuu johtamiseen sekä henkilöstön kehittämiseen ja hyvinvointiin.

Vanhempi rikoskonstaapeli **Joona Tarvonen-Kieslich** toimii ryhmänjohtajana Pohjanmaan poliisilaitoksen rikostorjuntasektorin päivittäistutkinta-ryhmässä. Tarvonen-Kieslich on valmistunut vanhemmaksi konstaapeliksi poliisikoulusta vuonna 2005. Urallaan Tarvonen-Kieslich on toiminut viranomaistoiminnan eri kentillä niin valvonta- kuin hälytystehtävissä sekä erilaisissa rikostorjunnan tehtävissä. Tarvonen-Kieslich on aloittanut opiskelun Vaasan ammattikorkeakoulussa syksyllä 2019 tavoitteenaan suorittaa oikeushallintoon suuntautunut tradenomin tutkinto.

KTM, oikeustradenomi **Antti Tervo** on toiminut vuodesta 2018 lähtien vaasalaisen tili- ja perintätoimiston palvelupäällikkönä. Ennen aikuisiällä alkanutta korkeakoulujaksoa hän toimi yrittäjänä erikoistuen vanhojen talojen entisöintimaalukseen. Tervo on intohimoinen harrastesuunnistaja ja kirja-ahmatti.

Saara Varjonen on oikeushallinnon opiskelija Vaasan ammattikorkeakoulussa. Varjonen kirjoitti ylioppilaaksi Lapuan lukiosta keväällä 2012. Tänä syksynä Varjonen aloittaa kolmannen opiskeluvuotensa Vaasan ammattikorkeakoulussa. Varjonen on erityisen kiinnostunut informaatio-oikeuteen liittyvistä aiheista ja hänen opinnäytetyönsä tulee todennäköisesti pohjautumaan informaatio-oikeuteen.

Tradenomi (YAMK), **Hanna Yli-Yrjänäinen** toimii yrittäjänä sisustus- ja tilasuunnittelutoimistossaan DESIGN BY HANNA K. & CO:ssa. Yritys sai alkunsa vuonna 2016, kun Yli-Yrjänäinen perusti blogin, jossa käsiteltiin sisustamista ja rakentamista. Vuonna 2020 yritys on osakeyhtiö, jossa on mukana myös muita yhteistyösunnittelijoita. Yli-Yrjänäisen intohimo on yrittäjyys, itsensä kehittäminen ja luonnollisesti sisustaminen ja rakentaminen.

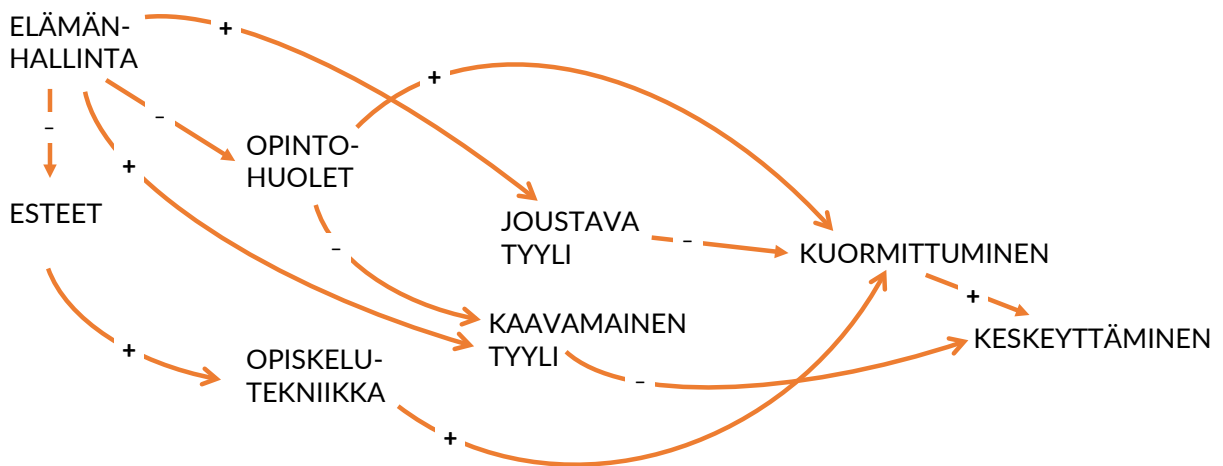
1. REPPUUN PAKATTU

Idea tästä teoksesta lähti liikkeelle eräänä keväisenä päivänä 2020. Olin useamman kurssin yhteydessä ajatellut, että olisi mukava jollakin tavalla saada hyviä oppimispäiväkirjoja tai opiskelijoiden mielenkiintoisia tarinoita kansiin motiivoimaan ja innostamaan niitä nuoria ja jatko-opintoja aloittavia, jotka miettivät, kannattaako minun, uskallanko, jaksanko tai kuinka selviän.

Ota rohkeasti ensimmäinen askel, sillä elämä tuskin meillä kenelläkään menee ihan niin kuin on itse ajatellut. Ja kun aikaa kuluu, alussa ne turhilta tuntuvat ja näyttävät mutkat voivat osoittautua kullannarvoisiksi. Ilman niitä et olisikaan päätenyt juuri siihen unelma-ammattiisi, jossa nyt työskentelet.

Opettajan rooli tuoppaajana voi olla merkitsevä. Esimerkiksi Christophel (2009) on havainnut kahdessa tutkimuksessaan vahvan korrelaation opettajan välittömyyden ja opiskelumotivaation välillä. Opettaja tasapainoilee niukan aikaresurssin, suuren ryhmäkoon ja opiskelijoiden henkilökohtaisten odotusten ristipaineissa. Näistä tekijöistä johtuen voi välittömän, motivoivan ja kannustavan ilmapiirin aikaansaaminen olla työlästä.

Opiskelun aloittaminen vähän varttuneempana on yleensä palkitsevaa. Työkokemus auttaa sisäistämään teoriaa eivätkä kurssit välttämättä tunnu ollenkaan niin työläiltä, mitä ehkä vähän nuoremmalla iällä opiskelunsa aloittaneille saattaa asiantila olla. Rajalan (1989, 24) jo varsin iäkkään tutkimuksen mukaan aikuiskoulutusta on tutkittu osallistumismotivoitteen ja esteiden näkökulmasta. Asia on kuitenkin hieman monisyisempi. Rajala esittelee keräämänsä aineiston pohjalta mallin, jonka hän nimeää aikuisopiskelijan opiskelun malliksi (Kuvio 1).

+ ja - = muuttujien välisen yhteyden suunta

KUVIO 1.1. Aikuisopiskelijan opiskelun malli (Rajala 1989, 25).

Rajalan (1989, 25–26) mallissa opiskelun rakenteellisiin esteisiin katsotaan kuuluvaksi perhe, työ, työnantajan ja perheen suhtautuminen opiskeluun. Nämä taustamuuttajat vaikuttavat opiskelutekniikkaan liittyvien haasteiden kautta kuormittumiseen. Kuormittuminen puolestaan on yhteydessä korkeaan keskeyttämishalukkuuteen. Rajalan mukaan opiskeluun liittyvien asioiden käsittely huolten näkökulmasta ennustaa korkeaa kuormittumista ja samalla suurta keskeyttämisriskiä. Opiskelutyyleillä on merkitystä kuormittumisen kokemukseen. Joustava opiskelutyyli on tunnusomaisesti erittelevää ja harkitsevaa. Opitun käyttäminen uusissa tilanteissa, ennustaa alhaista kuormittuneisuutta opinnoissa. Myös niin sanottu kaaвамainen tyyli, jonka tunnuspiirteinä ovat ohjeiden mukainen työskentely, sekä avun että neuvojen pyytäminen, ennustaa alhaista kuormittumista.

Käsitys oppimisesta ja opettamista on kokenut muutoksen. Opiskelutapojen murros on myös meneillään voimakkaasti kohti yhä itse ohjautuvampia digitaalisia oppimisympäristöjä. Nykyisin oppiminen käsitetään yksilön elinikäisenä prosessina ja muutoksena ajattelussa, teorioissa sekä käytännöissä. Tämä kehitys on johtanut myös opettajan ja opiskelijan roolien muutokseen. Kuviossa 2 on esitelty Oppijan roolin muutos Growin (1991) mallin mukaan (Karjalainen, Klemi, Lonka, & Saksa 2004, 248249.)

OPISKELIJA				
Itseohjautunut				
Sitoutunut				
Kiinnostunut				
Riippuva				
OPETTAJA	Auktoriteetti	Motivoija, opas	Avustaja	Kouluttaja, delegoija

Kuvio 1.2. Opiskelija, oppilaan roolien muutos Growin (1991) mallin mukaan (Karjalainen, Klemi, Lonka, & Saksa 2004, 249).

Eikä pelkästään käsitys opiskelijan ja oppilaan roolien muutoksesta ohjaa todellisuutta. Oppimisprosessissa on kyse myös vuorovaikutuksesta ja siihen liittyvästä dynamiikasta.

Kuviossa 3 Karjalainen ym. (2004, 250) kuvaavat ohjaajan ja oppijan roolien yhteensopivuutta Pitkäsen (2002) mukaan.

	AUKTORI	MOTIVAATTORI	FASILITAATTORI	MENTORI
ITSEOHJAUTUVA	Vakava ristiriita: auktoiteetin vastustus	Ristiriita	Lähes yhteensopiva	Yhteensopiva
SITOUTUNUT	Ristiriita	Lähes yhteensopiva	Yhteensopiva	Lähes yhteensopiva
KIINNOTUNUT	Lähes yhteensopiva	Yhteensopiva	Lähes yhteensopiva	Ristiriita
RIIPPUVA	Yhteensopiva	Lähes yhteensopiva	Ristiriita	Vakava ristiriita: oppilaat eivät valmiita ottamaan vastaan vapautta

KUVIO 1.3. Oppijan ja ohjaajan roolien yhteensopivuus Pitkäsen (2002) mukaan (Karjalainen ym. 2004, 250).

Kuviossa 3 tulee hyvin näkyväksi, kuinka erilaiset taustaoletukset joutuvat törmäyskurssille opetus- ja oppimistilanteissa (Karjalainen ym. 2004, 250). Opiskelija, joka on riippuva, kokee mentori-tyylisen opetuksen ahdistavaksi ja vastaavasti opettaja, joka edustaa tätä tyyliä, riippuvan opiskelijan haastavaksi. Oman opettajuuden tarkastelu tällä akselilla saattaa auttaa opetustilanteissa lähestymään eri oppimistyyliä olevia opiskelijoita paremmin. Tämä sama ilmiö lienee tuttua myös johtamisen maailmasta.

Tarina vai teoria?

Kumpi oli ensin tarina vai teoria? Usein käy niin, että nälkä kasvaa syödessä. Avaan hieman kirjoittajiemme taustoja ja tarinoita. Ammattikorkeakoulu on hyvä välivaihe ennen siirtymistä yliopistoon, kuten lina Högströmin, Milla Martinin, Iiro Ritolan ja Antti Tervon kohdalla on käynyt. Urapolku voi johtaa upeisiin haasteisiin kansainvälisen suuryrityksen palveluksessa kuten Johanna Kakkuri ja Tiia Salo omalla urallaan. Opiskelu täydentää osaamista tai se on askel uranvaihtoon, kuten Noora Roine-Rauhalan ja Joonas Tervon-Kieslichin tarinat osoittavat. Eikä siitä pidä hämmentyä, jos ala, jonka ensin valitsi, ei tunnukaan omalta. Opintoja kannattaa kuitenkin suorittaa, vaikka tietäisikin vaihtavansa koulutusohjelmaa. Nimittäin silloin voi hyödyntää jo tehtyä, kuten esimerkiksi Niko Lähteenmäki ja Saara Varjonen ovat tehneet.

Valmiudet elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen, on yksi ammattikorkeakouluasetuksen mukainen tavoite opinnoille, tästä on Elina Lehtosen urapolku hyvänä esimerkkinä.

Sitten ovat niitä, jotka lentävät isosti siivilleen. Jukka-Pekka Kallio ja Hanna Yli-Yrjänäinen kuuluvat tähän rohkeliikkojen joukkoon. Kalliosta tuli koko Suomen Bambumies, joka tekee Lapuasta lattioiden pääkauptunkia ja DESIGN BY HANNA K. & CO tarjoaa tilasuunnittelua ja sisustamispalveluja ja rakentaa siinä sivussa omakotitaloja yhdessä puolisonsa kanssa. Usko unelmiin, tavoitteet, joita kohden pyritään ja kova työ. Siinä on menestyksen resepti.

Lähteet

- Christophel, D. M. 2009. The relationships among teacher immediacy behaviors, student motivation, and learning. *Journal Communication Education* 1990. 39 (4), 323340. Julkaistu verkossa 2009. Viitattu 28.8.2020. <https://doi.org/10.1080/03634529009378813>
- Karjalainen, K., Klemi, L., Lonka, L. & Saksa, J-M. 2004. Aikuisopiskelun ohjauksesta: Salmi-akkimallin neljä peruskäsitettä. *Aikuiskasvatus* 3, 248254. Viitattu 19.11.2020. <https://doi.org/10.33336/aik.93571>
- Rajala, R. 1989. Aikuisen opiskeluprosessi ja etäopetus. *Kokemuksia ammatillisesta aikuiskoulutuksesta*. *Aikuiskasvatus* 9, 1. 24-27. Viitattu 19.11.2020. <https://doi.org/10.33336/aik.96600>

2. UUDEN OPPIMISTA JA ELINIKÄISIÄ YSTÄVIÄ

Ihminen on suurten valintojen edessä jo hyvin varhaisessa vaiheessa. Peruskoulussa pitäisi jo oikeastaan tietää, mikä minusta tulee isona. Ratkaisevassa tienhaarassa ollaan, kun tehdään valintaa lukion ja ammattikoulun välillä.

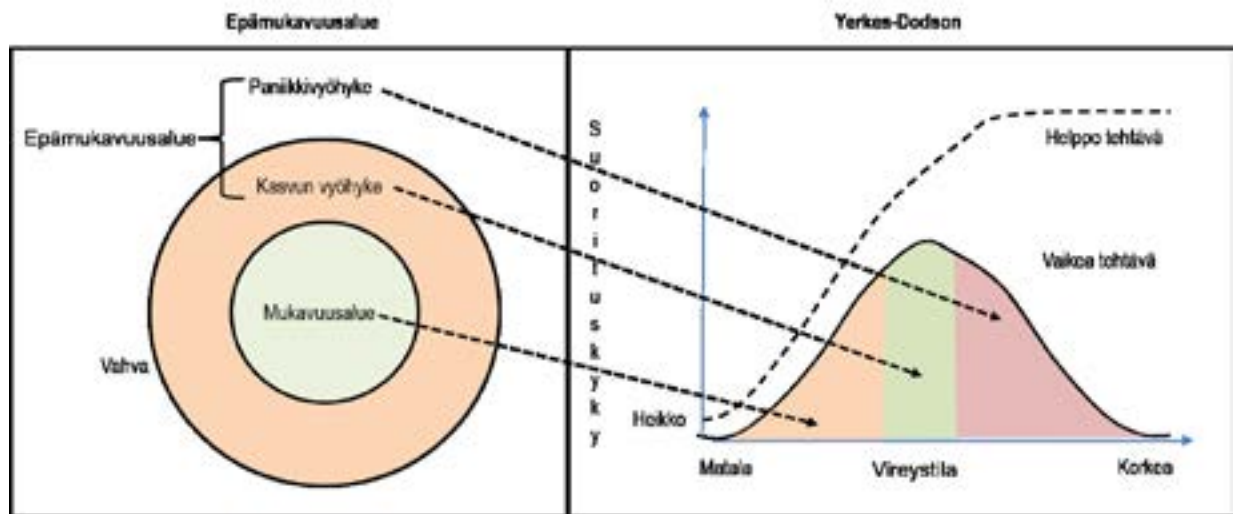
Ja sitten seuraavan kerran ollaan jälleen risteyskohdassa, kun tehdään jatko-opintovalintaa lukion jälkeen. Suomalainen opinto-ohjaus on periaatteessa hyvin kehittynyttä ja se kestää kansainvälisen vertailun, on kuitenkin havaittu, että varsin moni nuori lähtee lukiosta vajavaisin tiedoin opiskeluväylien mahdollisuuksista. Lukiota päättävät eivät tiedä, mikä heidän seuraava siirtonsa on eikä nuori ole hahmottanut millaista korkeakouluopinnot ovat vaatimustasoltaan (Trötschkes 2015). Käytännössä valinta tehdään yliopiston ja ammattikorkeakoulun välillä. Käsitys omasta selviytymisestä ja kyvyttömyydestä selvitä opinnoista ohjaa jatko-opiskelupaikan valintaa. Tätä käsitystä kutsutaan minäpystyvyydeksi. Minäpystyvyyttä on määritelty, että se tarkoittaa sitä, kuinka hyvin henkilö arvioi suoriutuvansa jostakin tietystä/tiettyä osaamista vaativista tehtävistä. Minäpystyvyys on yhteydessä motivaatioon, sinnikkyuteen ja siihen, kuinka haastavia tehtäviä yksilö on valmis suorittamaan. (Pulkkinen, Tolvanen, & Rautopuro 2018, 21.)

Yksilöt joilla on halu kokeilla rajojaan, ovat yleensä aktiivisia jo varsin varhaisessa vaiheessa erilaisissa järjestöissä ja yhdistyksissä. Tällaisessa toiminnassa tapahtuu niin sattua informaalia oppimista. Poikela (2005, 11) määrittelee työssä oppimisen Marsickin ja Watkinsin (1990) määritelmän mukaan, jonka mukaan työssä oppiminen on infomaalista ja insidentaalista eli satunnaista oppimista. Tämä on vastakkaista perinteiselle kouluoppimiselle, jossa opiskelu perustuu opetussuunnitelmiin ja on lähtökohtaisesti tavoitteellista: tietty koulutus tuottaa tietyn muodollisen (formaalin) pätevyyden. Tällaisissa informaalisissa konteksteissa on mahdollisuus hankkia sellaista käytännön osaamista, mikä helpottaa opintoja myöhemmin ja toisaalta sellaisia taitoja, joilla on suoraan käyttöarvoa käytännön työelämässä.

Tällaiset yksilöt yleensä myös haastavat omaa oppimistaan formaalilla puolella. He kykenevät analysoimaan osaamistaan ja kehittämiskohteitaan varsin realistisesti ja he hakeutuvat omalle epämukavuusalueelleen, oppiakseen uusia taitoja, esimerkiksi vaikkapa kielitaitoa.

Sotatieteiden maisteri Veli-Pekka Tikkanen (2020, 12) on käsitellyt mukavuusalueen mallia tuoreessa sotatieteiden pro gradu -työssään. Hänen mukaansa mukavuusalueen malli vaikuttaa pohjautuvan tai ainakin kuvaavan ilmiötä, jonka on peräisin jo 1900-luvun alusta olevasta Yerkes-Dodsonin (1908) lakina (YDL) tunnetusta teoriasta. Kuvassa 1 on esitetty mukavuusalueen ja YDL:n yhteyttä. Voidaan ajatella, että mukavuusalue on yhteydessä tehokkaan oppimisen kannalta liian alhaiseen stressin vyöhykkeeseen. Vastaa vasti niin sanottu kasvun vyöhyke, jota voidaan kutsua myös epämukavuusalueeksi, sijoittuu oppimisen kannalta yksilön optimaaliselle stressin tasolle. Edelleen on huomattava, että liian korkeaksi koettu stressi on puolestaan yhteydessä paniikkivyöhykkeeseen. Tällöin ei enää oppimista tapahdu, vaan kuten vyöhykkeen nimikin kertoo, yksilö joutuu paniikkiin. Kuten Tikkanen tutkimuksessaan huomauttaa, on YDL -malli huomattavasta iästään huolimatta kestänyt aikaa ja se on saanut merkittävää tukea aivojen kuvantamistut-

kimuksista. Näistä tutkimuksista Tikkanen nostaa esiin erityisesti Hanochin & Vitouchin (2004) ja Lupien ym. (2007) tekemät tutkimukset.

KUVIO 2.1. Epämukavuusalue (Panicucci 2007) ja Yerkes-Dodsonin laki (1908)

Tämä on siirrettävissä työelämään. Puhelinmyynti ei ole todennäköisesti kenenkään unelma-ammatti. Siinä ollaan epämukavan äärellä. Kuitenkin hyvällä asenteella senkin voi kääntää hyväksi oppimiskokemukseksi ja sitä voi pitää eräänlaisena stressitestinä. Epämieluisa työ voi toimia työntekijänä kehittää itseään edelleen ja lisätä oppimismotivaatiota.

Toisaalta oppimismotivaatiota lisää myös se, että voi opiskella niitä asioita, jotka aidosti kiinnostavat. Tässä suhteessa korkeakouluopinnot poikkeavat aiemmista opinnoista. Kun peruskoulussa ja lukiossa opetus suunnitelmassa on vain vähän vapauksia, voi korkeakoulumaailmassa keskittyä niihin aihealueisiin, jotka ovat oman kiinnostuksen kohteena. Toisaalta opiskelumotivaatiossa ei ole kyse ainoastaan opiskelijan henkilökohtaisesta kyvykkyydestä, vaan siihen liittyvät myös subjektiivinen kokemus opiskeltavan asian tärkeydestä ja ajankohtaisuudesta. Myös opiskelijan aiemmat onnistumis- tai epäonnistumiskokemukset sekä opiskeluilmapiiri ovat merkityksellisiä tekijöitä motivaation syntymisen taustalla. (VanDeWeghe 2009, 2; Walker Tileston 2010, 1–5, 21–24.) Hyvä opiskeluilmapiiri muodostuu, kun saman henkiset yksilöt löytävät toisensa ja näin syntyy elinikäisiä ystävyysuhteita. Kaveriporukalla voidaan innostua vaikkapa sijoittamisesta.

Tavoitteiden asettaminen on yksi tärkeä asia oppimisessa. Tavoite ei saa olla liian kova, että ei pudota liian syvälle epämukavuusalueelle, vaan juuri siinä pikkuisen rajoilla, jotta siinä on riittävästi haastetta ja kuitenkin selvästi onnistumisen mahdollisuudet. Näin voi opintoaikaansa lyhentää vuodella. Esimerkiksi tavoitteeksi asetettu maisteriohjelman pääseminen voi toimia erinomaisena kannustimena valmistua nopeasti ja hyvillä arvosanoilla.

Vinkkinä voidaan sanoa, että omaa oppimistaan voi helpottaa tutustumalla kurssikirjallisuuteen ja siellä käsiteltäviin aiheisiin ennalta. Kun luennoilla pystyy osallistumaan keskusteluun, silloin vahvistaa huomattavasti omaa ammattiosaamistaan. Tämä on käytännössä liike-elämästä tuttua suunnittelua ja ennakoimista.

Voisiko sanoa, että pieni varoitus on paikallaan. Opiskelu voi nimittäin koukuttaa pysyvästi, kun löytää omat vahvuus- ja kiinnostusalueensa. Toisaalta elinikäiseen oppimiseen liittyy vahva yhteiskunnallinen eetos.

Siihen liittyy myös henkilökohtaisia elementtejä, joista esimerkiksi Saari (2016, 7) tiivistää, että kuviteltu menetys ei jää pelkästään lapsuuden ainutlaatuiseksi tapahtumaksi, vaan se määrittää ihmisen olemassaoloa. Näin siis tällaisen kuvitellun kadottamisen kautta syntyy subjektin toimintaa ylläpitävä halu. Näkemysten mukaan subjekti voi olla olemassa vain haluavana, ja halu voi olla olemassa ainoastaan kuvitellun uhrauksen kautta.

Tärkeää on, että on innostunut siitä mitä tekee. Sydämen palo tai intohimo opiskeltaviin aiheisiin on tärkeää. Kun on paloa, on myös valmiutta tehdä töitä asioiden eteen. Hauskuutta ei kuitenkaan saa unohtaa. Virheitä saa ja pitää uskaltaa tehdä. Virheet ovat osa luonnollista oppimisprosessia. Opiskelu muovaa identiteettiä ja siitä kokemuksesta on tärkeä ottaa kaikki irti.

Muoin elänyt roomalainen filosofi Senecan on määritelty hyvän tuurin: "luck is what happens when preparation meets opportunity".

Lähteet

- Poikela, E. 2005. Työ ja kokemus oppimisen lähtökohtana ja tavoitteena. Teoksessa Poikeala, E. (Toim.) 2005. Osaaminen ja kokemus työ, oppiminen ja kasvatus. Tampere University Press. Viitattu 2.9.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-44-6411-7>
- Pulkkinen, J., Tolvanen, A., & Rautopuro, J. 2018. Sosioekonominen tausta, motivaatio ja minäpystyvyys luonnontieteiden osaamisen selittäjinä tytöillä ja pojilla. Teoksessa J. Rautopuro, & K Juuti (Toim.), PISA pintaa syvemmältä: PISA 2015 Suomen pääraportti (pp. 19–37). Kasvatusalan tutkimuksia, 77. Jyväskylä, Finland: Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Saari, A. 2016. Elinikäinen oppiminen ja yksilöivä valta. *Aikuskasvatus*, 36(1), 4-13. Viitattu 3.9.2020. <https://doi.org/10.33336/aik.88470>
- Tikkanen, V-P. 2020. Ohjatusti epämuukavuusalueelle Näkökulmia psykologisen resilienssin edistämiseen varusmiespalveluksen aikana. Sotatieteiden maisterikurssi 9. Maastolinja. Pro Gradu. Maanpuolustuskorkeakoulu. Viitattu 2.9.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020073147787>
- Trötschkes, R. 2015. Opinto-ohjaus: enemmän työelämätaitoja ja itsetuntemusta. Yle. Viitattu 2.9.2020. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/06/16/opinto-ohjaus-enemman-tyoelamataitoja-ja-itsetuntemusta>
- VanDeWeghe, R. 2009. Engaged learning. Kalifornia: Corwin A sage Company.
- Walker Tileston, D. 2010. What every teacher should know about student motivation. Kalifornia: Corwin A sage Company.

3. AIKATAULUTTAMALLA SELVIÄÄ SUURESTAKIN TYÖMÄÄRÄSTÄ

Aina uravalinta ei mene, niin kuin itse on ajatellut. Kun yläkoulusta siirtyy lukioon, on vielä kovin nuori ja kuitenkin jo siinä vaiheessa pitäisi tietää, mikä minusta tulee isona, jotta osaa lukea juuri oikeita aineita. Joskus voi käydä niin, että ensimmäinen urahaave ei toteudu, sillä siihen vaadittavat aihekokonaisuudet eivät olekaan sellaisia, jotka innostaisivat. Haaveet lääkärin ammatista voivat muuttua, sillä yksinkertaisesti pohjavaatimuksissa oleva biologia, fysiikka ja kemia eivät innosta riittävästi.

Kun nuori joutuu elämänsä ensimmäiseen "urakriisiin", on hyvällä opinto-ohjauksella iso merkitys, sillä hyvin toteutettu opinto-ohjaus auttaa nuorta näkemään vaihtoehtoisia jatko-opintomahdollisuuksista. Käytännössä lukio-opiskeluun liittyy erilaisia jännitekenttiä, sillä yhteiskuntamme koulutuspolitiikassa korostetaan opiskelun tehokkuuden merkitystä ja etsitään keinoja, kuinka voitaisiin nopeuttaa nuorten siirtymistä korkea-asteelle ja sitä kautta työelämään mahdollisimman nopeasti. (Koistinen 2010, 5.) Vaihtoehtoisten uramahdollisuuksien näkeminen auttaa pitämään motivaatiota yllä. Lisäksi on aina apua siitä, että nuoren tuttavapiirissä on henkilöitä, joilla on erilaisia taustoja ja sitä kautta nuorella on mahdollisuus tehdä havaintoja erilaisten työtehtävien vaatimasta koulutustaustasta ja toisaalta koulutuksen tarjoamista laaja-alaisista uravaihtoehtoista. Oikeustiede on hyvä esimerkki siitä, mitä mahdollisuuksia laaja-alainen perustutkinto antaa työtehtävien suhteen.

Opiskelun ohessa on hyvä viettää myös vapaa-aikaa. Aktiivinen osallistuminen opiskelijatoimintaan kehittää vähän salakavalasti sellaisia valmiuksia, mitä työelämässä tarvitaan. Esiintymisvarmuus, johtamistaidot sekä ihmisten kanssa työskenteleminen kehittyvät siinä sivussa. Samalla ymmärrys eri työtehtävien ja toimintojen välisistä riippuvuuksista kasvaa. Tämän tiedon siirtyminen opiskelumailmaan auttaa oppimaan ja ymmärtämään kokonaisuuksia.

Unelmien opiskelupaikka ei avaudu aina ensimmäisellä yrittämällä eikä välttämättä vielä toisellakaan. Sitkeä yrittäminen yleensä palkitaan. Välivuodet kannattaa käyttää opiskelemalla esimerkiksi oikeustradenomiksi Vaasan ammattikorkeakoulussa. Suosittu linja vetää puoleensa opiskelijoita eri puolelta Suomea.

Kun muuttaa uuteen kaupunkiin työn perässä, ei luultavasti aluksi tunne juuri muita kuin työkaverit. Sen lisäksi, että opiskelu lisää omaa ammattitaitoa ja mahdollisuuksia työllistyä, toimii opiskelu siltana uuden yhteisön sisälle.

Tradenomin opinnot vastaavat kauppatieteen kandidaatin opintoja. Hyvin suoritettu tutkinto avaa ovet suoraan maisteripolulle yliopistoon.

Hyvä aikatauluttaminen auttaa selviytymään isostakin määrästä opintoja sekä töitä. Työn organisoinnin tavat, muutokset sosiaalisissa prosesseissa ja toimintaympäristössä ovat tuoneet lisähaasteita työn aikarakenteisiin. Työn luonne on muuttunut verkostomaisemmaksi ja työn ja työntekijöiden keskinäiset riippuvuudet ovat arkea erityisesti asiantuntijatyössä. Se, että oma työ kietoutuu muiden töihin, aikatauluihin, asiakkaisen tarpeisiin sekä alati muuttuvaan toimintaympäristöön, aiheuttaa kaoottisuuden tunteen. (Toi-

vanen, Yli-Kaitala, Viljanen, Väänänen, Turpeinen, Janhonen, & Koskinen 2016, 12.) Koska tiukat aikataulu-
paineet ovat lähtökohtaisesti tyypillistä asiantuntijatyössä, antaa kahden opiskelupaikan ja työpaikan välillä
sukkuloiminen hyvää harjoitusta tulevaisuuden työtehtäviin.

Toisaalta asiantuntijatyötehtävissä työskentelevät voivat järjestää omaa työaikaansa suhteellisen josta-
vasti. Tutkimuksissa on todettu, että ylempillä toimihenkilöillä on usein paremmat mahdollisuudet vai-
kuttaa töidensä aikatauluttamiseen. Kuitenkin asiantuntijatyön haasteena ovat aiempaa tiiviimpi verkos-
toituminen ja samalla kasvanut riippuvuus toisten työtehtävistä. (Toiviainen ym. 2016, 40.) Voinee sanoa,
että yrittäjämäinen työskentelytapa on asiantuntijatyön arkea.

Kiireessä on tärkeä oppia priorisoimaan. Kaikista tenteistä ja tehtävistä ei tarvitse saada kiitettävää arvo-
sanaa. Joskus on rima laitettava tasolle ”kunhan läpi pääsee”. Toisaalta kun oma asiantuntemus ja rutiini
omalla alalla lisääntyvät, myös vähäisemmälläkin panostuksella selviää yleensä hyvälle tasolle. Kiireisessä
arjessa on tärkeää muistaa myös oma hyvinvointi. Säännöllinen liikkuminen ja hyvät yöunet kuulostavat
kliseisiltä, mutta niillä on iso merkitys omaan jaksamiseen. Minun arjen ”pakokeinona” on toiminut avanto-
uinti. Se vähentää stressiä ja tyhjentää mielen (Sandell, 2019).

Ennen opintojen alkua kannattaa hieman tutkia, millaisia kursseja opintoihin kuuluu ja millaisiin tehtä-
viin koulutus valmistaa. Ei kuitenkaan kannata suunnitella liikaa etukäteen, vaan opiskella kaikkea avoimin
mielin. Jos esimerkiksi etukäteen jo ajattelee vihaavansa kirjanpitoa, vaikuttaa tämä asenteeseen kurssilla.
Jos taas ajattelee, että kiva oppia kirjanpitoa, voi siihen tykättyä. Vasta kun on opiskellut eri aiheita kurs-
seilla monipuolisesti, voi tietää mikä itseä oikeasti kiinnostaa. Ennen opintojen alkua on hyvä tietää, että kaikki käytännön
asiat selviävät ajallaan. Aina kannattaa myös uskaltaa kysyä, jos jokin on epäselvää. Korkeakoulussa on koulukaverit, tu-
torit, opinto-ohjaajat sekä opettajat, joilta voi kaikilta kysyä. Ennen opintojen aloittamista kannattaa kiinnittää huomiota
myös hyviin kotioloihin. Asunto kannattaa hankkia muu-
taman kilometrin säteeltä koulusta, jos ei ole autoa tai hyviä
julkisia liikenneyhteyksiä käytettävissä. Kodista kannattaa
tehdä viihtyisiä ja oman näköinen. Mieluisa koti on todennä-
köisesti tärkeä osa jaksamista. Lisäksi, kun koti on kiva, siellä
on ollut myös hyvä tehdä koulutehtäviä.

**Kannattaa hoitaa asiansa alusta
lähtien hyvin;
palauttaa työt ajoissa, kuunnella
kun muut puhuvat ja osallistua
keskusteluun kursseilla.**

Kannattaa hoitaa asiansa alusta lähtien hyvin; palauttaa työt ajoissa, kuunnella kun muut puhuvat ja osal-
listua keskusteluun kursseilla. Lähdemerkinnät kannattaa opetella tekemään alusta asti oikein, siinä säästää
todella paljon turhaa työtä. Muutenkin kannattaa panostaa siihen, että kirjoittaa ehjää ja hyvää tekstiä. Jos
joskus ei pysty esimerkiksi palauttamaan jotain tehtävää aikataulussa, kannattaa asiasta keskustella kurssin
opettajan kanssa. Opettajilta löytyy yleensä joustoa, mikäli siihen on hyvä syy ja asiasta sopii etukäteen.

Opiskelu koostuu usein ryhmätöistä. Välillä ryhmän sai valita itse ja välillä taas ei. Näin ollen välillä kohdalle
osui hieman ”huonompi” ryhmä, jossa osa ei hoitanut osuuttaan tai hoiti sen huonosti. Tällaisissa tilanteissa
ei oman kokemukseni mukaan auta muu, kuin paikata muun ryhmän kanssa joiltain osin vajavainen työ.
Tämä treenaa käytännön elämään, sillä työelämässäkin joutuu välillä paikkailemaan toisten tekemisiä. Ryh-
mätyöt ovat siksi hyvää harjoitusta työelämään ja yleensä niistä oppii kaikista parhaiten, vaikkei ryhmää
saisikaan aina itse valita.

Opiskelu kannattaa. Laaja-alainen tutkinto antaa hyvät mahdollisuudet toteuttaa monipuolisia urahaaveita. Valmiudet ja into elinikäiseen oppimiseen syntyy opintojen edetessä. Toki kriittisiä äänenpainojakin on. Elinikäisen oppimisen kriittinen analyysi kytkee sen Saaren (2016, 4) mukaan niin sanottuun kriittiseen hallintavaltaan. Tällä viitataan siihen, että ihmisiä hallitaan vapaina ja vastuullisina yksilöinä. Elinikäisen oppijan hallinta ei siis holhoa tai pakota, vaan se pyrkii olemaan ”mahdollistavaa” ja rohkaisevaa, jotta ihmiset kantaisivat vastuutaan omasta oppimisestaan yhteiskunnan ja työmarkkinoiden alati kiihtyvässä muutoksessa.

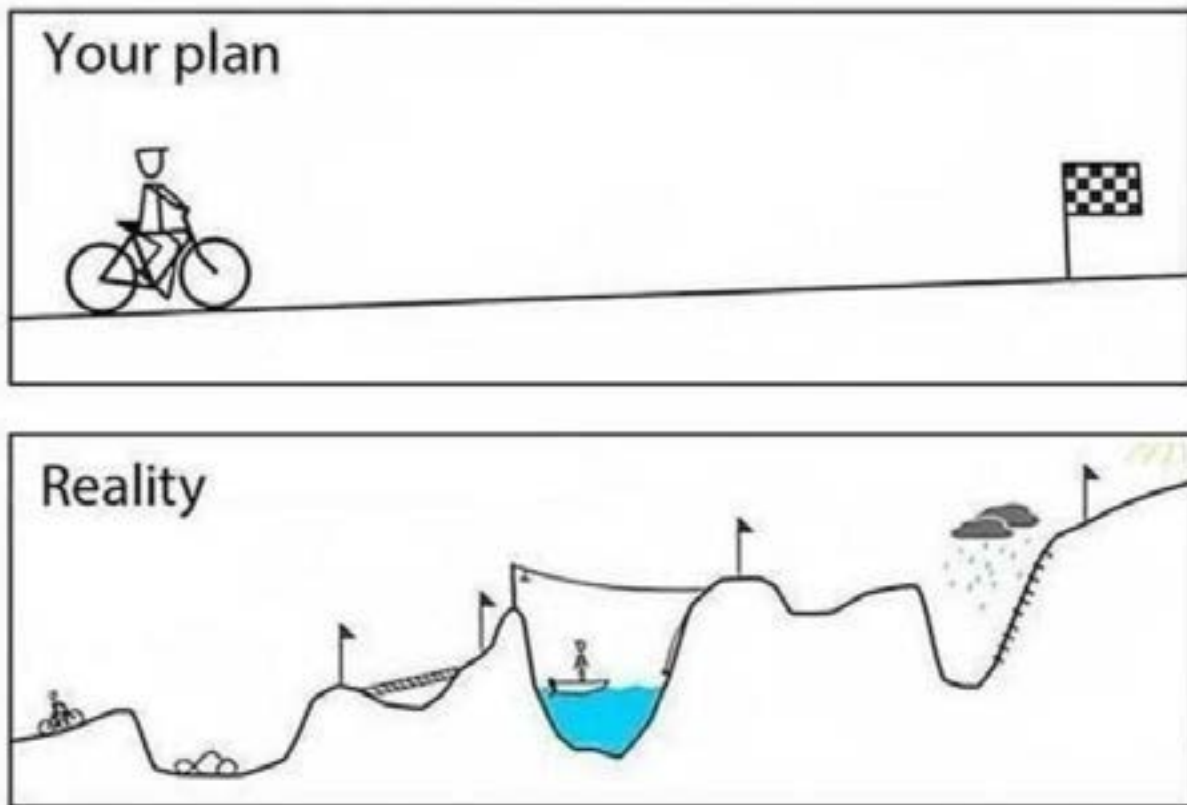
Lähteet

- Koistinen, M. 2010. Nuorten hyvinvointi, opiskelu ja opinto-ohjaus erityisen koulutustehtävän saaneessa lukiossa. University of Helsinki, Faculty of Behavioural Sciences, Department of Teacher Education. Tutkimuksia 319. Väitöskirja. Viitattu 20.10.2020 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-5777-9>
- Sandell, M. 2019. Avantouintiin jää koukkuun - terveysvaikutuksia tutkittu vähemmän. Julkaistu 19.1.2019. YLE Uutiset. Viitattu 26.8.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-10603284>
- Saari, A. 2016. Elinikäinen oppiminen ja yksilöivä valta. Aikuiskasvatus. Oppija itsensä ohjaajana. Vol 36 Nro 1 (2016). Viitattu 20.10.2020. <https://doi.org/10.33336/aik.88470>
- Toivanen, M., Yli-Kaitala, K., Viljanen, O., Väänänen, A., Turpeinen, M., Janhonen, M. & Koskinen, A. 2016. AikaJärjestys asiantuntijatyössä. Työterveyslaitos. Helsinki. Viitattu 20.10.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-261-699-9>

4. VAIN MUUTOS ON PYSYVÄÄ

Kun elämää katsoo peruutuspeilistä, voi joskus olla todella tyytyväinen, että kaikki ole mennytkään niin kuin on itse ajatellut. Tosin kun kuuntelee muiden, sellaisten vähän tuntemattomien ihmisten tarinoita, tulee tunne, että heillä kaikki asiat ovat menneet vähän kuin itsestään.

Silloin saattaa unohtua, että pääsääntöisesti ihmiset kertovat itsestään ja elämästään vain huippuhetket. Kuviossa 1 Suunnitelmasi ja todellisuus tämä tulee hyvin esille.

KUVIO 4.1. Suunnitelmasi ja todellisuus (Murray 2015).

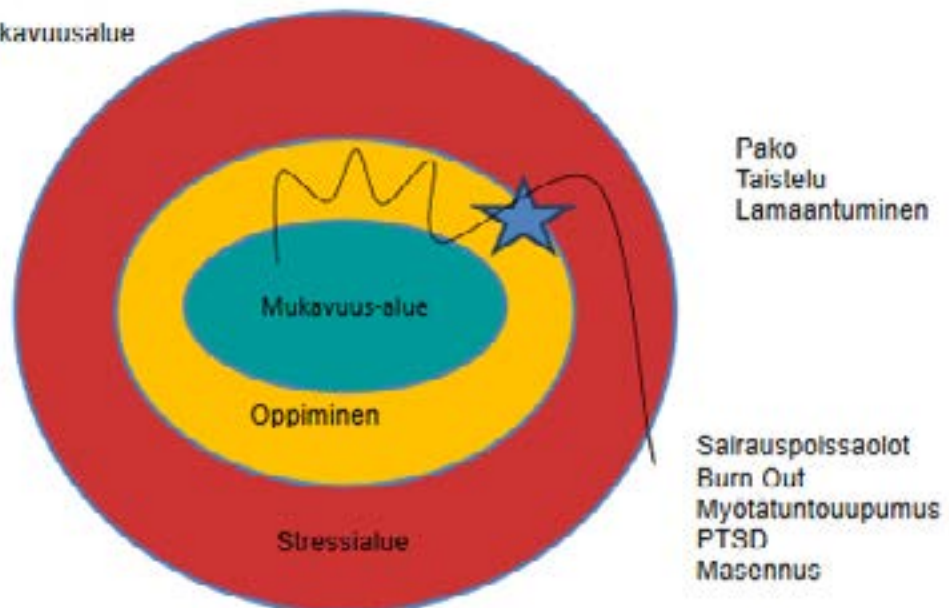
Taustalla on merkitystä, sillä juuri aikaisempien kokemusten kautta oppijalla on aina odotuksia ja ennakkokäsityksiä tulevasta. Käytännössä oppimiseen ja sen etenemiseen vaikuttavat paljon aikaisemmin omaksumat tiedot, taidot ja lähestymistavat sekä muut kokemukset. (Latomaa 2001, 53.) On siksi tärkeää, että jo lukioaikana on mahdollisuus tutustua niin yliopiston kuin ammattikorkeakoulun opintotarjontaan. Tämä asia on hoidettu Vaasan lyseon lukiossa varsin hyvin. Yhteistyö alueen korkeakoulujen kanssa on arkea ja tutustumiskurssit auttavat lukiolaisia hahmottamaan yliopisto-opintojen tarjontaa ja sisältöä. (Korkeakoulu yhteistyö 2020.)

Oman opiskelupolun valitseminen on usein haastavaa, etenkin jos useampi aihealue kiinnostaa. Lisäksi nuori saattaa valita opiskelualan koska kaverikin valitsee ja huomaa vähän ajan kuluttua, että aihepiiri ei olekaan mieluinen. Ehkä tässä tarvittaisiin rohkaisua ja tukea niin opettajilta kuin lähipiiriltäkin, tehdä valintoja oman urahaaveen ja kiinnostuksen mukaisesti. Toisaalta, kuten jo edellä todettiin, ne omanlaiset sivupolut muokkaavat meistä ainutlaatuisia persoonia.

On paradoksaalista, että ihminen pääsääntöisesti haluaa pitäytyä tutussa ja turvallisessa ja kuitenkin muutos on oikeastaan ainut pysyvä asia. Kreikkalainen filosofi Herakleitos (n. 535–475 eaa) on kirjoittanut ehkä yhden maailman tunnetuimman muutokseen liittyvän ajatuksen: "kaikki virtaa – phanta rei" (Herakleitos). Tämän oivaltaminen auttaa kulkemaan virrassa ja ehkä havaitsemaan mahdollisuudet hieman omilla valinnoillaan vaikuttaa siihen vauhtiin ja putouksiin, joihin elämä meitä kuljettaa.

Opintojen siivellä tutustuu myös itseensä ja omiin rajoihinsa. Siksi tukiverkot ovat tärkeitä. Oman oppimistyylin löytäminen vie aikaa, sillä suuria tietomassoja ei voikaan enää opetella ulkoa, vaan tarvitaan toisenlaista lähestymistapaa asioihin. Uuden äärellä oleminen ei ole helppoa. Kuitenkin oppiminen tapahtuu juuri siellä epämukavuusalueella, kuten Yksilöllisestä toleranssiympyrästä (Kuvio 2.) voimme havaita. Jos opiskelija ajautuu oppimisalueelta stressialueelle, saattaa tulla uupumista ja masennusta. (Dahlström & Valkonen 2011, 175.) Käytännössä hallinnan tunteen menettäminen näyttäisi olevan yksi selittävä tekijä opiskeluaina koettavalle masennukselle.

Oppimisalue =
siedettävä epämukavuusalue

KUVIO 4.2. Yksilöllinen toleranssiympyrä (Dahlström & Valkeinen 2011, 175).

Tutkitusta tiedosta on usein korvaamatonta apua. Yksi tällainen tutkimukseen perustuva teos on Takasen (2011) kirjoittama teos Tunne lukkosi – Vapaudu tunteiden vallasta. Haluamme nostaa sen tähän vinkiksi, kun lähdet tutustumaan itseesi, opiskelutyyliisi, historiastasi nouseviin pinttyneisiin tapoihisi. Uskalla olla sinä!

Lähteet

Dahlström, A. & Valkonen, L. 2011. Keskenikäisen ohjaaminen: kokemuksia opinnäyteryhmistä 169-190. Teoksessa Penttinen, L., Plihtari, E., Skaniakos, T. & Valkonen, L. (toim.) 2011. Vertaisuus voimavarana ohjauksessa. Viitattu 21.10.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-4497-1>

Herakleitos. Niin & Näin. Viitattu 21.10.2020. <https://netn.fi/tekija/herakleitos>.

Korkeakouluysteistyö. Koulutus ja työ. Vaasa.fi. Viitattu 21.10.2020. <https://www.vaasa.fi/koulutus-ja-tyo/lukiot-ja-ammattillinen-koulutus/lukiot/vaasan-lyseon-lukio/korkeakouluysteistyö/>

Latomaa, S. 2001. Opiskelijoiden orientaatiot yliopisto-opiskelussa. 5369. Teoksessa Poikela, E. & Öystilä, S. (toim.) 2001. Tutkiminen on oppimista ja oppiminen tutkimista. Tampere. Tampere University Press. Viitattu 21.10.2020. <http://urn.fi/urn:isbn:951-44-5482-0>

Murray, C. 2015. Your plan versus reality. Viitattu 21.10.2020. <https://the-goodcoach.com/tgcblog/2015/1/14/the-plan-versus-reality-by-charlotte-rydlund.html>.

Takanen, K. 2011. Tunne lukkosi – Vapaudu tunteiden vallasta. Helsinki. WSOY.

5. KOULUTUKSELLA POTKUA URAUNELMIIN

Koulutus on keskeisessä roolissa nyky-yhteiskunnassa. Koulutukseen käytetty aika on toisaalta pidentynyt ja koulutusalat ovat laajentuneet. Koulutukseen osallistutaan limittäin työssäolojaksojen kanssa, sillä näyttää siltä, että tutkintojen ja työmarkkina-asemien välinen korrelaatio korostuu. Koulutus on välttämättömän ehto työmarkkinoille kiinnittymiseksi, joissakin ammateissa ei voi toimia ilman tiettyä pätevyyttä ja toisaalta alempi korkeakoulututkinto ei välttämättä takaa työmarkkina-asemaa, vaan tarvitaan joko saman alan ylempää koulutusta tai toinen tutkinto kokonaan toiselta alalta. (Kankainen 2013, 9.)

Kun aikuisena lähtee opiskelemaan, on elämässä yleensä erilaisia välillisiä ja välittömiä muuttujia enemmän kuin nuorella henkilöllä, joka on niin sanotusti opiskeluikäinen. Perhe, työ, erilaiset lisätyöt ja osa-aikainen virka pankin talkkarina (asuntolaina) ovat omiaan pitämään yksilön jalat tiukasti maassa.

Oppiminen on pääsääntöisesti kiinni tavastamme suhtautua uuden opettelemiseen ja siihen motivoitumiseen. Gustafsberg (2014, 24) toteaa, että terveellä ihmisellä aivotoiminta ei aseta rajoja oppimiselle, rajoitteena ovat ainoastaan omat mielikuvamme, asenteemme ja uskomuksemme ja motivaatiomme. Oppimisessa voi olla kysymys eräänlaisesta suojaimekanismin manipulaatiosta. Kun ihminen kohtaa itselleen uusia ja vieraita seikkoja tai arvomaailmalleen vastakkaisia asioita, hän voi suojautua niitä kieltämällä niiden olemassaolon tai todenperäisyyden. Toinen tapa on myöntää asian oikeellisuus, mutta silti asioita ei haluta omaksua eikä tuoda omaan ajatteluun tai käyttöön. Kun ihminen manipuloi suojaimekanismissaan, hän voi vaikuttaa siihen, mitä ja missä laajuudessa hän tuo niitä omaan ajatusmaailmaansa.

Tavoite

Kun asettaa itselleen tavoitteen, kannattaa ottaa huomioon tiettyjä seikkoja tavoitteeseen pääsemisen toteutumiseksi. Ihan ensimmäiseksi tavoitteen on oltava realistinen, eli suhteessa sen hetkiseen elämäntilanteeseen. On turha asettaa tavoitetta jostain, minkä toteutuminen vaatisi suoranaista ihmettä tai tavoitteen tavoittelemisen veisi kaiken ajan jo muutenkin kiireellisestä arjesta. Epärealistinen tavoite syö voimavaroja ja kun kuormitus kasvaa liian suureksi, ei enää jaksaa panostaa. Hobfoll ja Shirom (2001, 59) tiivistävät Hobfollin vuosina 1989 ja 1998 kehittämiä COR-teoriaa (Conservation of Resources), resurssien säilyttämisteoriaan. Mainitun teorian mukaan yksilö pyrkii saavuttamaan, säilyttämään ja suojelemaan niitä asioita, joita hän arvostaa. Nämä ovat/toimivat voimavaroina. Stressi seuraa siitä, kun voimavarojen saavuttamisessa epäonnistutaan, ne menetetään tai uhka voimavarojen menettämisestä kasvaa liian suureksi.

Seuraavaksi tavoitteen tulisi olla merkityksellinen sekä omien arvojen ohjaama. Tämä tarkoittaa sitä, että motivaation säilymiseksi tavoitteen tulee olla lähtöisin sinusta eikä ulkopuoliselta taholta. Tämä sen vuoksi, että useimmiten ulkoapäin tuleva tavoite aiheuttaa meissä ”pakko” ja ”pitää” asennetta ja näin on omiaan heikentämään motivaatiota. Gustafsberg (2014, 2829) puhuu mielen valmentamisesta. Metodissa on viisi kohtaa, joista ensimmäisenä on arvojen kirkastaminen.

1. Arvojen kirkastaminen
2. Ajatusten ja tunteiden jalostaminen
3. Mielen virittäminen
4. Mielikuvien käyttäminen
5. Tietoisen mielen säätäminen

Käytännössä arjessa ovat puntarissa halu, tahto ja elämän realiteetit. Halua ja tahto eivät yksin riitä. Edellä mainitut elämän eri osa-alueet painavat vaakakupissa. Henkilökohtaisia tarpeita pohtiessa on hyvä esittää itselleen muutamia kysymyksiä:

1. Mitä minä elämältäni haluan?
2. Millainen ihminen haluan olla?
3. Mikä minulle riittää?
4. Mitä läheiset ihmiset ympärilläni haluavat?
5. Mikä on minulle tärkeää ja merkityksellistä? (Gustafsberg 2014, 35.)

Käytännössä perheellisellä ei vähäisin asia ole se, mitä läheiset ihmiset ympärillä haluavat. Tasapaino elämän eri osa-alueiden välillä on tärkeää. Erityisen tärkeää on lähipiirin tuki ja hyväksyntä. Tähän palaamme vielä myöhemmin.

Motivaatio ja tavoitteeseen pääseminen

Motiivilla on merkitystä. Motiivi on syy toimia tietyllä tavalla. Käytännössä yksilön motiivi voi olla tiedostettua tai tiedostamatonta. Tutkimusten valossa näyttää siltä, että motivaatio on ihmisille yhteinen lajio-minaisuus, joka on lisännyt yksilöiden sopivuutta ympäristöönsä. (Kinnunen 2015, 14.) Motivaatio pysyy paremmin yllä, jos tavoite on realistinen, eli se on oikein suhteutettu, merkityksellinen ja lähtöisin omista arvoista. Suunnitelma tavoitteeseen pääsemiseksi ja sen sisältämät pienemmät välitavoitteet tukevat motivaation ylläpitoa.

Kun aikuisiässä hakee opiskelemaan ja pääsee opiskelemaan, on ensimmäinen osatavoite saavutettu. Toinen osatavoite on opiskelujen aloittaminen. Aloituspäätös tuntuu onnistumiselta ja opinnoista saadut palkitsevat kokemukset ovat omiaan tukemaan motivaatiota.

Ympäröimällä itsesi tavoitettasi tukevilla ihmisillä parannat motivaatiosi ja näin tavoitteen toteutumisen todennäköisyyttä. Lähipiirin osoittama tuki ja kannustus ovat aikuiselle todella merkittävässä roolissa kaikessa tekemisessä. Ilman sitä on erittäin haastavaa päästä tavoitteisiin. Myös ajatusten jakaminen toisten samassa tilanteessa olevien kanssa auttaa opinnoissa. Kun keskustele esimerkiksi vaikkapa oppimistehävistä, joutuu järjestelmään ajatuksiaan ymmärrettävään muotoon ja näin on mahdollista havaita omia ajatuksellisia harhojaan, oppia muilta ja kokea oivalluksen hetkiä.

Ajankäytön suunnittelu - aikaa myös palautumiselle

Opiskelua aloittaessa joutuu kysymään kysymyksen: mistä olen valmis luopumaan, jotta voin mahdollistaa aikaa opintoja varten? Opiskelun yhdistäminen perheen, työelämän ja harrastusten kanssa on haastavaa. Jälleen joudumme palaamaan arvoihin, sillä kun priorisoimme aikaamme, priorisoimme myös itsellemme tärkeitä asioita.

Opiskeluun kannattaa varata aina aikaa, oli sitten aikuisopiskelija tai nuori. Arvot ohjaavat ajankäyttöämme. Arvoilla on merkitystä myös muilla osa-alueilla. Esimerkiksi Välimaa (2017, 33) on diplomityössään tiivistänyt, että arvot ohjaavat tuntemuksia ja arvojen avulla yksilö kontrolloi ja jäsentää ulkopuoliseen maailmaan liittyviä tuntemuksiaan. Käytännössä arvot ovat kuin linssit, jotka ohjaavat tunteitamme, kun kohtaamme erilaisia ärsykeitä. Arvot muodostuvat vuorovaikutuksessa perheeseen ja kasvuympäristöön. Emme pelkästään priorisoi aikaamme vaan myös itsellemme tärkeitä asioita. Olisitko siis valmis luopumaan sinulle mieleisistä asioista mahdollistaaksesi ajan opiskelua varten?

Ajankäytön apuvälineitä on kehitetty runsaasti. Toimiva tapa voi olla opiskeluun varatun ajan suunnittelu etukäteen ja sen merkitseminen konkreettisesti kalenteriin. Tämä tapa vaatii kurinalaisuutta, sillä opiskeluun tarkoitettut hetket ovat yleensä pois ”omasta ajastasi”, joka yleensä kuluu jonkun mieluisan harrasteen tai perheen parissa. Aikatauluttaminen auttaa konkretisoimaan opintojen projektiluontoisuutta ja väliaikaisuutta. Kun asiat hoitaa alta pois jää taas aikaa läheisille ja muihin mielenkiinnon kohteisiin. Lepohetket ovat välttämättömiä. Yöaikaan opiskelu voi toimia käytännössä tilapäisesti, jos se jatkuu kuitenkin pidempään, voi seurauksena olla uupuminen.

”Muista pyhittää lepopäiväsi” voi kalskahtaa kornilta, piilee siinä kuitenkin totuuden siemen. Jo ammuin ymmärrettiin levon merkitys. Jotta kurinalaisuus opiskelujen suorittamisessa ei kostaudu, on allokoitava aikaa myös palautumiselle, sillä jokaista tuntia ei voi suunnitella ja ohjelmoida etukäteen. Jaksamisen kannalta tällaisen palautumiseen tarkoitettun jouston lisääminen kalenteriin on tärkeää. Aika, jota et ole suunnitellut etukäteen mihinkään toimintoon, on mahdollista käyttää palautumiseen arjen haasteista ja opiskelusta. Vapaapäivät on hyvä käyttää arjen askareita tehden ja viettämällä aikaa läheisimpiäsi kanssa. Tällaisia yhteisiä asioita voivat olla esimerkiksi liikunta, liikkuminen luonnossa, riittävä lepo, uni ja itselle mieluisin tekeminen. Ota käyttöön itsellesi mieluisin tapa pitää stressi hallinnassa, sillä se on jaksamisen kannalta tärkeä.

Mikä tahansa realistinen tavoite on yleensä saavutettavissa. Tällaisia tavoitteita ovat esimerkiksi valmistuminen, oman työmarkkinakelpoisuuden lisääminen, itselle mieluisampien työtehtävien saaminen ja alan vaihto.

Lähteet

- Gustafsberg, H. 2014. Mielen valmentamisella optimaaliseen suoritukseen. Kustannus Siipipyörä. Vimpeli.
- Hobfoll, S.E. & Shirom, A. 2001. Conservation of resources theory applications to stress and management in the workplace. 57–80. Teoksessa R. T. Golembrewski (edited). 2001. Handbook of organizational behavior Revised and Expanded. Second edition. New York. Routledge.
- Kankainen, H. 2013. Valtavirran tuolle puolen ja takaisin? Tarinallinen tutkimus nuorista aikuisista, katkonaisista koulutuspoluista ja identiteetin rakentamisesta. Tampereen yliopisto. Kasvatus-tieteiden yksikkö. Kasvatustiede. Pro gradu. Viitattu 21.10.2020. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-23593>

Kinnunen, N. 2015. Tietoturvaohjeistusten noudattamisen motivaatio ja sen muuttuminen. Vaasan yliopisto. Teknillinen tiedekunta. Tieto- ja tietoliikennetekniikka. Acta Wasaensia, 331. Väitöskirja. Viitattu 26.10.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-637-1>:

Välimaa, M. 2017. Itsensä johtamisen ja ajankäytön haasteet modernissa projektitoiminnassa ja organisaatioissa. Diplomityö, Lappeenrannan teknillinen yliopisto, tuotantotalous. Viitattu 26.10.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201708097974>

6. VETOA JA TYÖNTÖÄ UUSILLE URILLE

Aikuisopiskelijalla on takanaan usein monipuolisia työtehtäviä ja erilaisia tutkintoja. Yleensä kaikista on hyötyä, myös opinnoissa. Motivaatio oppimiseen voi syntyä halusta edetä ja kehittää omaa osaamista. Eikä se ole huono asia. On tutkittu, että innostuksen ja taloudellisen menestyksen välinen yhteys ei koskaan ole ollut niin vahva kuin omana aikanamme (Martela & Jarenko 2014, 9).

Yrittäjyyden yhteydessä puhutaan usein niin vetotekijöistä ja työntötekijöistä. Janne Jääskeläinen (2015, 93–94) kuvaa tilannetta, jossa työntötekijät tekivät hänestä yrittäjän. Jääskeläinen kertoo laittaneensa viivan tarralapulle joka kerta, kun hänen teki työpaikallaan mieli täräyttää jotakuta päähän. Viimeinen niitti hänellä oli pomon kommentti johonkin tehtyyn työhön: ”Täältä laiturin nokasta katsottuna ei oikein vaakuuta. Kaipaa jotakin.” Jääskeläinen sai tästä kommentista voimaa irtisanoutua ja lähteä katsomaan, mitä maailma voisi tarjota.

Virtanen ja Keskinen (2000, 13) tarkastelevat tutkimuksia, joissa on tarkasteltu yrittäjyyteen liittyviä veto- ja työntötekijöitä. Heidän mukaansa niin yrittäjyyteen vetävät (positiivisiksi mielletyt tekijät) kuin siihen työntävät (kielteiseksi mielletyt tekijät) voivat johtua joko ulkoisista olosuhteista tai sisäisistä henkisistä tiloista. Myönteisiä vetäviä syitä voivat olla halu olla itsenäinen ja riippumaton sekä muut itsensä toteuttamiseen liittyvät asiat. Toisaalta yhteiskunnan henkinen ilmapiiri voi olla sellainen, että se kannustaa ottamaan riskin ja ryhtymään yrittäjäksi. Tällaisina henkisenä kannustamisena voidaan ajatella erilaiset julkiset neuvonta- ja koulutuspalvelut, unohtamatta rahallista tukea, jota on saatavissa erilaisten avustusten ja edullisten lainojen muodossa. Toki merkitystä on myös mahdollisuudella vaurastua. Vastaavasti kielteisiä eli työntekijöinä voidaan pitää esimerkiksi työttömyyttä tai työttömyyden uhkaa, etenemismahdollisuuksien puuttumista, huonoa työilmapiiriä, viihtymättömyyttä nykyisessä tehtävässä. Kuten Jääskeläisen (2015) kuvauksessa edellä, päätöksen lähteä yrittäjäksi antaa jokin erityinen tapahtuma, joka murtaa pidäkkeen entiseen. Tällaisia voivat olla riita työpaikalla, ikäkausikriisi tai jokin muu henkinen murros. On merkille pantavaa, että myös positiiviset tekijät voivat vaikuttaa tällä tavalla.

Käsityksemme mukaan niin yrittäjyydessä kuin opintojen aloittamisessa on huomattavasti samankaltaisuutta. Molemmista on kyse muutoksesta, uskalluksesta aloittaa jotakin uutta ja erilaista. Opiskelun aloittamisen taustalla voi olla niin työntötekijöitä kuin vetotekijöitäkin, jotka saavat yksilön aloittamaan opinnot.

Opiskelua aloittaessa, etenkin hieman varttuneempana, pohtii myös muita vaihtoehtoja. Olisiko järkevää vain vaihtaa työpaikkaa? Mitä sellaista opiskelu antaa, että työn vaihtamisen sijaan kannattaisikin opiskella? Mahdollisuus kehittää omaa osaamista ja toisaalta kasvattaa omaa työmarkkinakelpoisuutta painavat usein vaakakupissa opiskelujen hyväksi. Toisaalta opiskelu avaa mahdollisuuden alanvaihtoon ja useinkin aivan erilaisiin haasteisiin, kuin tyytyminen työpaikan vaihtoon avaisi.

Aikuisopiskelija pohtii luultavasti ainakin seuraavia kysymyksiä:

- Oliko tämä aivan hullu idea?
- Olinko liian vanha kouluun?
- Onko minusta ammattikorkeakouluun?
- Riittääkö aikani?
- Pystynkö minä?
- Saanko kuitenkaan töitä?
- Kuinka saan aikani riittämään?
- Riittävätkö rahat?

Aikuisopiskelijalla on erilaisia mahdollisuuksia rahoittaa opintoja. Työnantaja myöntää hyviin hankkeisiin yleensä opintovapaata ja toisaalta Opintovapaa (Opintovapaa 2013) ja aikuiskoulutustuki (Aikuisopiskelijan etuudet) ovat asioita, jotka kannattaa ehdottomasti hyödyntää. Aikuiskoulutustukea on tarkoitettu työelämässä oleville palkansaajille ja yrittäjille, joilla on yhteensä vähintään kahdeksan vuotta työhistoriaa (Aikuisopiskelijan etuudet 2020).

Ei varmasti ole olemassakaan ihmistä, jota ei muutoksen tekeminen vähän pelottaisi. Siksi on tärkeä, että lähipiiri tukee hyppyä tuntemattomaan.

Matkaan

Elämä kuljettaa ja muovaa meitä ihmisinä. Meistä kukaan ei voi välttyä vastoinkäymisiltä elämässämme. Ratkaisevaa on se, miten suhtaudumme vastoinkäymiseen. Toisaalta voidaan myös kysyä, mikä ylipäättään on vastoinkäyminen tai epäonnistuminen? Tätä avaa kiinalainen kansansatu, jossa on tarina maanviljelijästä, jolla on yksi vanha hevonen, joka sekin pääsee karkuun. Kyläläiset surkuttelevat tapahtunutta huonoa tuuria, johon maanviljelijä toteaa, että kuka tietää, onko kyseessä huono onni vai hyvä onni. Viikkoa myöhemmin onni näyttääkin kääntyneen. Hevonen palaa kotiin ja sen mukana tulee villihevosia ja tästä johtuen naapurit tulevat onnittelemaan maanviljelijää ja sanovat, että jopas kävi tuuri, kun hevosia onkin jo useampia. Jälleen maanviljelijä vastaa naapureilleen, että hyvä onni, huono onni, kuka tietää.

Sitten maanviljelijän poika aloittaa kesyttämään yhtä hevosista ja hän putoaa hevosen selästä, sillä seurauksella, että hänen jalkansa katkeaa. Naapurit jälleen surkuttelevaan huonoa tuuria. Jälleen maanviljelijä toteaa, että huono onni, hyvä onni, kuka tietää?

Sitten muutamia viikkoja myöhemmin saapuu armeija kylään ja värvää kaikki kynnelle kykenevät sotahommiin. Hevosen selästä pudonnut poika ei kelvannut mukaan. Voidaan taas kysyä, oliko putoaminen sitten lopulta huono juttu vai hyvä juttu. Kukas tietää? (Good Luck Bad Luck.) Tarinan opetus lienee, että se asia, joka tuntuu huonolta voi pitkällä tähtäimellä ollakin elämämme paras juttu. Ilman sitä nimenomaista, aikoihin luultavasti erittäin ikävää työntekijää junnaisimme paikoillamme.

Tässä ovat käytännön vinkkimme opinnoista selviämiseen.

- Älä jätä huomiseksi mitään, minkä voit tehdä jo tänään.
- Aikatauluta.
- Jos haluat valmistua nopeammin, tarkastele opetussuunnitelmaa ja katso, mitä opintoja voisit tehdä omaa tahtiasi.
- Käy luennoilla. Saat siellä vinkkejä tehtävien tekemiseen ja aiheen sisäistäminen on helpompaa.
- Kurssitehtävien paloittelu on helpottavaa.
- Opi virheistä.
- Opettele oppimaan.
- Päätä mihin tähtäät.
- Tee asiat kerralla kunnolla, sillä muussa tapauksessa tuhlaat vain omaa ja opettajasi aikaa.
- Opettaja neuvoo sinulle asiat joihin sinun pitää kiinnittää huomiota, opiskele ne.
- Ei riitä, että olet paikalla, ole myös henkisesti läsnä.

Muista myös, että se tapa, joka toimii jollekin toiselle ei välttämättä sovi sinulle. Tärkeintä on, että annat vastuun tekemisistäsi.

Lähteet

Aikuisopiskelijan etuudet. 2020. Työllisyysrahasto.fi. Viitattu 26.10.2020. <https://www.tyollisyysrahasto.fi/aikuisopiskelijan-etuudet/>

Good luck, bad luck. Who knows? Kiinalainen kansansatu. Kirjoittaja tuntematon. Viitattu 26.1.2020 <http://www.naute.com/inspiration/luck.phtml>

Jääskeläinen, J. 2015. Älä yritä! Tätä sinulle ei kerrota yrittämisestä. Helsingin seudun kauppakamari. Helsinki.

Martela, F. & Jarenko, K. 2014. Sisäinen motivaatio. Tulevaisuuden työssä innostus ja tuottavuus kohtaavat. Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan julkaisu 3/2014. Eduskunta. Helsinki. Viitattu 26.10.2020. https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/julkaisut/Documents/tuvj_3+2014.pdf

Opintovapaa. 2013. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 26.10.2020. <https://tem.fi/opintovapaa>

7. NYT ON SINUN AIKASI

Mikä motivoi oppimaan? on kysymys, jota on tutkittu kasvatustieteen puolella jo varsin pitkään. Tähän kysymykseen törmää niin opiskelija kuin opettajakin eri oppilaitoksissa. Siinä kun opiskelija pohtii, että miksi minua ei huvita opiskella, pohtii opettaja: Miten minä voisin herättää opiskelijan intohimon oppimiseen? Kadonneen oppimismotivaation metsästämiseen kuluu aikaa ja energiaa puolin ja toisin. Ihminen joutuu erilaisten haastavien tilanteiden eteen, jotka hän joutuu yksilöllisesti ratkaisemaan. Tällaisessa tilanteessa hän kohtaa itsessään olevia uskomuksia ja ajatusmalleja niin pärjäämisen mahdollisuuksistaan kuin arvostaan osaavana ihmisenä. (Dunderfelt 2011, 149.)

Oppimismotivaation liittyen on useita erilaisia teorioita. Salmela-Aro (2018) tarkastelee, toimittamansa teoksen esipuheessa, neljää hänen mukaansa suosituinta oppimismotivaation teorioissa tarkastellaan toisaalta minäkuva ja toisaalta erilaisia kompetensseihin liittyviä näkökulmia. Uusimmat teoriat huomioivat myös yksilön tunteet. Ensimmäisenä Salmela-Aro mainitsee Ryanin ja Decin itsemääräämisteorian, jonka mukaan opiskelijoita motivoi autonomia eli he voivat itse vaikuttaa ja päättää tekemisistään. Toiseksi esitellyn Ecclesin teorian mukaan opiskelijan usko menestymiseen ja toisaalta aihepiirin arvostaminen edesauttavat tehtävään panostamista ja siinä menestymistä. Ecclesin teoriassa arvostus jaetaan kiinnostukseen tehtävää kohtaa, tehtävän henkilökohtaiseen tärkeyteen, sen hyötyarvoon tulevaisuuden näkökulmasta sekä tehtävän hintaan. Tällä viimeisellä kohdalla tarkoitetaan tunteita, joita tehtävä herättää (esimerkiksi ahdistuksen tunne saa aikaan välttämisenreaktion) tai onko samaan aikaan jotakin kiinnostavaa, joka kilpailee tehtävään käytetystä ajasta.

Dweckin kehittämän tavoiteteoria on listassa kolmantena. Tämän teorian mukaan opiskelijat erottaa se, ovatko he tehtäväsuuntautuneita vai minäsuuntautuneita. Tehtäväsuuntautunut opiskelija kiinnostuu tehtävästä ja uskoo, että kyvyt voi oppia. Siksi tällainen ajattelutapa motivoi, sillä kun voi oppia uutta, voi samalla kehittää älykkyyttään ja lahjakkuuttaan. Tämä ajattelutapa on tyypillistä elinikäiseen oppimiseen suuntautuneilla. Minäsuuntautunut oppija pyrkii osoittamaan, että hän on tehtävässä muita parempi. Hän ajattelee usein, että kykyjä ei voi kehittää ja siksi tämä ajattelutapa heikentää motivaatiota. (Salmela-Aro 2018.)

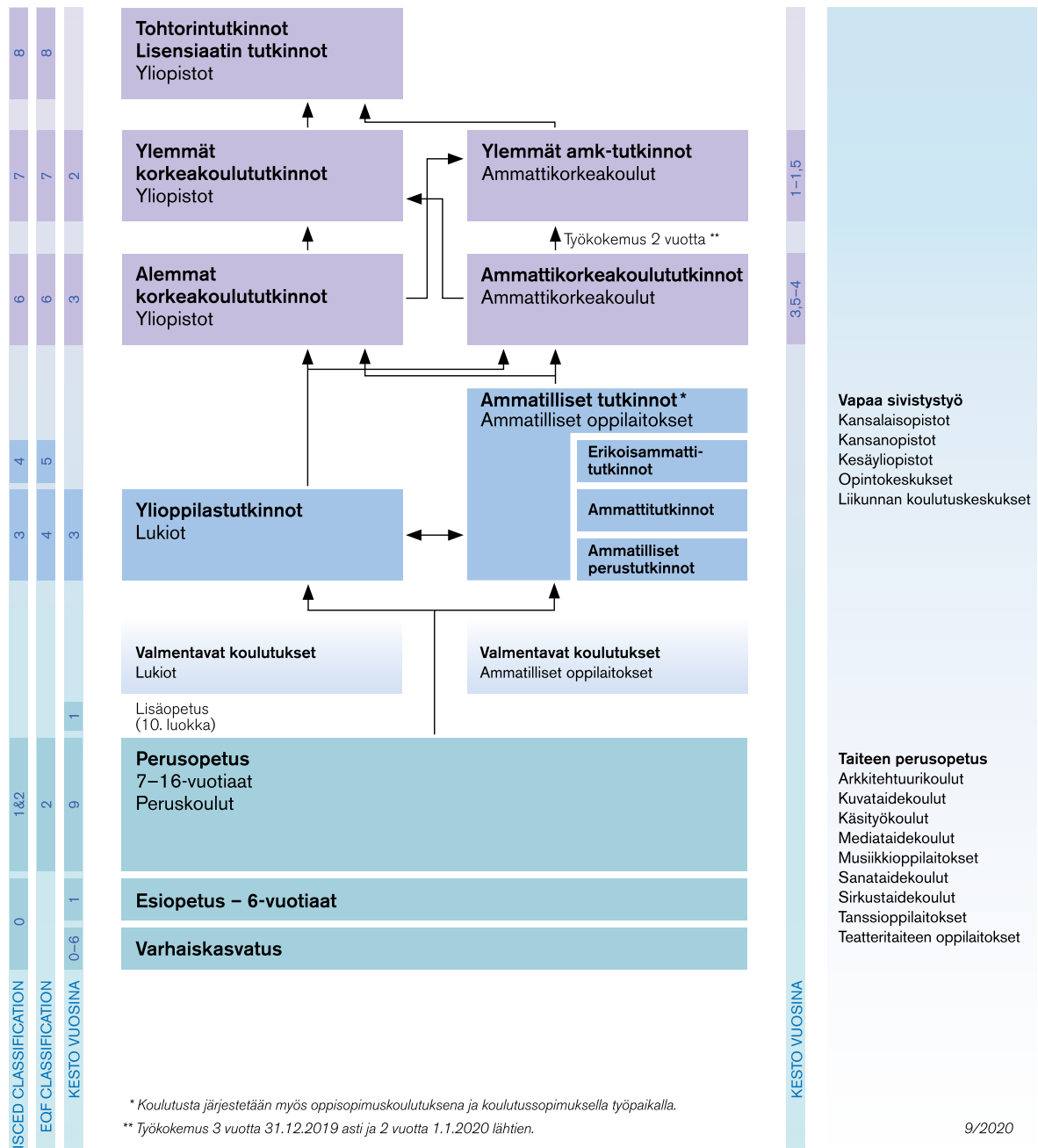
Neljäntenä oppimismotivaatioteorian esitellään Salmela-Aron & Upadyayan vaatimusten ja voimavarojen merkitys oppimiselle ja hyvinvoinnille. Tämän teorian mukaan vaatimusten ja voimavarojen suhde motivoi oppijaa, kun vaatimukset ylittävät voimavarat, oppiminen vaikeutuu ja siitä seuraa haasteita opiskelijan hyvinvointiin. (Salmela-Aro 2018, 9–15.)

Olemme havainneet, että kun yläasteikäinen nuori pääsee rahanmakuun, voi käydä niin että lukio ei enää kiinnostakaan. Jossakin vaiheessa sitten tulee se tilanne, että nuori havahtuu pohdiskelemaan omaa tulevaisuuttaan ja unelmiaan uran suhteen hieman perusteellisemmin.

Innostunut onnistuja luo myös kanssaihmisilleen mahdollisuuksia onnistua. Toisin sanoen, kun yksilössä syntyy tekemisen kipinä, joka toimii vastauksena jonkun muun ihmisen esittämään kysymykseen. Ihminen pyrkii lähtökohtaisesti parantamaan omaa oloaan. (Dunderfelt 2011, 173.) Ehkä tämä perustyytymättömyys olevaan on saanut ihmisen kehittämään itseään ja kehittymään. Se on toisille samalla esimerkki. Tie-

dämme sen merkityksen, kun olemme jostakin inspiroituneet. Esimerkin voima! Kun tuo on onnistunut, on minullakin mahdollisuus. Onneksemme suomalainen koulutusjärjestelmä on rakennettu niin, että myös epätyypillisessä järjestyksessä opinnoissaan etenevät pääsevät mukaan. Vaikka lukio ei kiinnostaisikaan, voi silti jatkaa opintojaan, vaikka aina tohtorintutkintoon saakka.

SUOMEN KOULUTUSJÄRJESTELMÄ

KUVIO 7.1. Suomen koulutusjärjestelmä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020).

Ammatillisen tutkinnon suorittaja voi siirtyä opinnot suorittettuaan joko yliopistoon tai ammattikorkeakouluun. Amattikorkeakoulun perustutkinnon suorittamisen jälkeen voi mennä töihin ja suorittaa sitten ylempään ammattikorkeakoulututkintoon tai pyrkiä suoraan yliopistoon ja suorittaa siellä maisteriopinnot.

Jos oman alan löytyminen tuottaa vähän enemmän haasteita ei siitäkään kannata huolestua. Koulutusjärjestelmämme on nimittäin myös siinä suhteessa joustava, että mikäli opiskelija kokee valinneensa väärän suuntautumisen, on mahdollista hakea siirtoa itselle mieluisammalle alalle. Ei kannata jäädä kärvistelemään väärän valinnan kanssa, vaan rohkeasti yhteyttä opinto-ohjaajaan, jonka kanssa voi katsoa tehdyt opinnot läpi ja katsoa, mitä opintoja uudessa suuntautumisessa niillä on mahdollisuus korvata.

Ammattikorkeakouluopinnoissa on varsin paljon käytännönläheisiä opintoja. Ryhmätyöt valmentavat käytännön työelämässä toimimiseen, sillä varsin monessa yrityksessä asioita hoidetaan tiimeissä. Oman ammattialan työtehtävät tulevat tutuksi, kun niitä pääsee tekemään harjoittelupaikassa. Esimerkiksi aika monet oikeustradenomiksi opiskelijat tekevät harjoittelunsa käräjäsihteereinä käräjäoikeuksissa.

Haluamme kannustaa uskaltamaan. Koskaan ei ole liian myöhäistä lähteä opiskelemaan. Jos olet nuori aikuinen tai jo vähän varttuneempi, yllytämme sinua ottamaan yhteyttä sinua kiinnostavaan oppilaitokseen ja kysymään mahdollisuudestasi aloittaa opinnot. Hyvä tapa tutustua opiskeluun on suorittaa kurseja ensin avoimen korkeakoulun kautta. Se on helppo keino selvittää, onko haaveilemasi ala niin kiinnostava, että haluaisit opiskelemaan kokopäiväisesti. Lisäksi nykypäivänä opintoja on huomattavan helppo sovittaa arkeen, sillä verkko-opintojen tarjonta on kasvanut huomattavasti viimeisten vuosien aikana. Nyt on sinun aikasi.

Lähteet

Deunderfelt, T. 2011. Minä Onnistujaksi joka olen. Kauppakamari. Helsinki.

Salmela-Aro, K. 2018. Motivaatio ja oppiminen kulkevat käsi kädessä. Teoksessa Salmela-Aro, K. (Toim.) Motivaatio ja oppiminen. PS-kustannus. Jyväskylä. 922 Viitattu 27.10.2020 https://ps-kustannus.fi/lisamateriaalit/motivaatio_ ja_oppiminen_esipuhe.pdf

Opetus- ja kulttuuriministeriö. Suomen koulutusjärjestelmä. Koulutusjärjestelmä. Viitattu 27.10.2020. <https://minedu.fi/koulutusjarjestelma>

8. KAIKKI AJALLAAN?

Elämän vuoristorata kuljettaa joskus vauhdikkain kääntein. Lukio, ylioppilastodistus, opiskelupaikka yliopistossa, yliopistosta amikseen, amiksesta ammattikorkeakouluun, niin ja muutama lapsi siinä välissä. Klišeinen sanonta: ”Kaikki, mikä ei tapa, vahvistaa”, pitää paikkansa. Ainakin näin arkikokemuksellamme ajatellen, voimme tämän allekirjoittaa.

Kun huomaa tehneensä väärän alavalinnan, kannattaa ryhtyä miettimään alan vaihtoa. Joskus oman alan löytyminen ei käy aivan heti. Rohkea kokeilu auttaa kuitenkin sulkemaan pois asioita, joista ei ainakaan pidä ja se oma ala sieltä vähitellen löytyy. Kokemukset eivät mene kuitenkaan yleensä hukkaan.

Keskitymme tässä kirjoituksessamme opiskelujen ajanhallintaan ja aikatauluttamiseen. Opiskelutekniikat ja aikatauluttaminen ovat tärkeitä asioita. Perheelliselle opiskelijalle ne ovat ehkä vieläkin keskeisemmässä kuin ilman perhettä opiskeleville.

Kauppalehdessä oli vuonna 2011 otsikko Ajanhallinta ja ajankäyttö ovat avain menestymiseen¹, jota Mannila (2011) on lainannut blogikirjoitukseensa Tutkielma valmiiksi. Tekstissä kysytään, mikä erottaa miljoonäriin taviksesta ja vastaus on ajankäyttö. Aika nimittäin on, artikkelin mukaan, ainoa tasa-arvoinen asia. Tutkimuksen takana on amerikkalainen tutkimuslaitos Spectrem Group. Sen mukaan siinä, kun tavallinen palkansaaja siirtyy työpäivän jälkeen löhöilemään kotisohvalle, äveriäät käyttävät vapaa-aikansakin esimerkiksi lukemiseen ja tekemiseen: he opiskelevat asioita, joista on heille hyötyä ja jotka edistävät varakkuuden lisääntymistä. Keskeisenä avainsanana näyttää olevan kurinalaisuus. Kurinalaisuus näkyy niin kulutustavoissa kuin ajankäytössäkin.

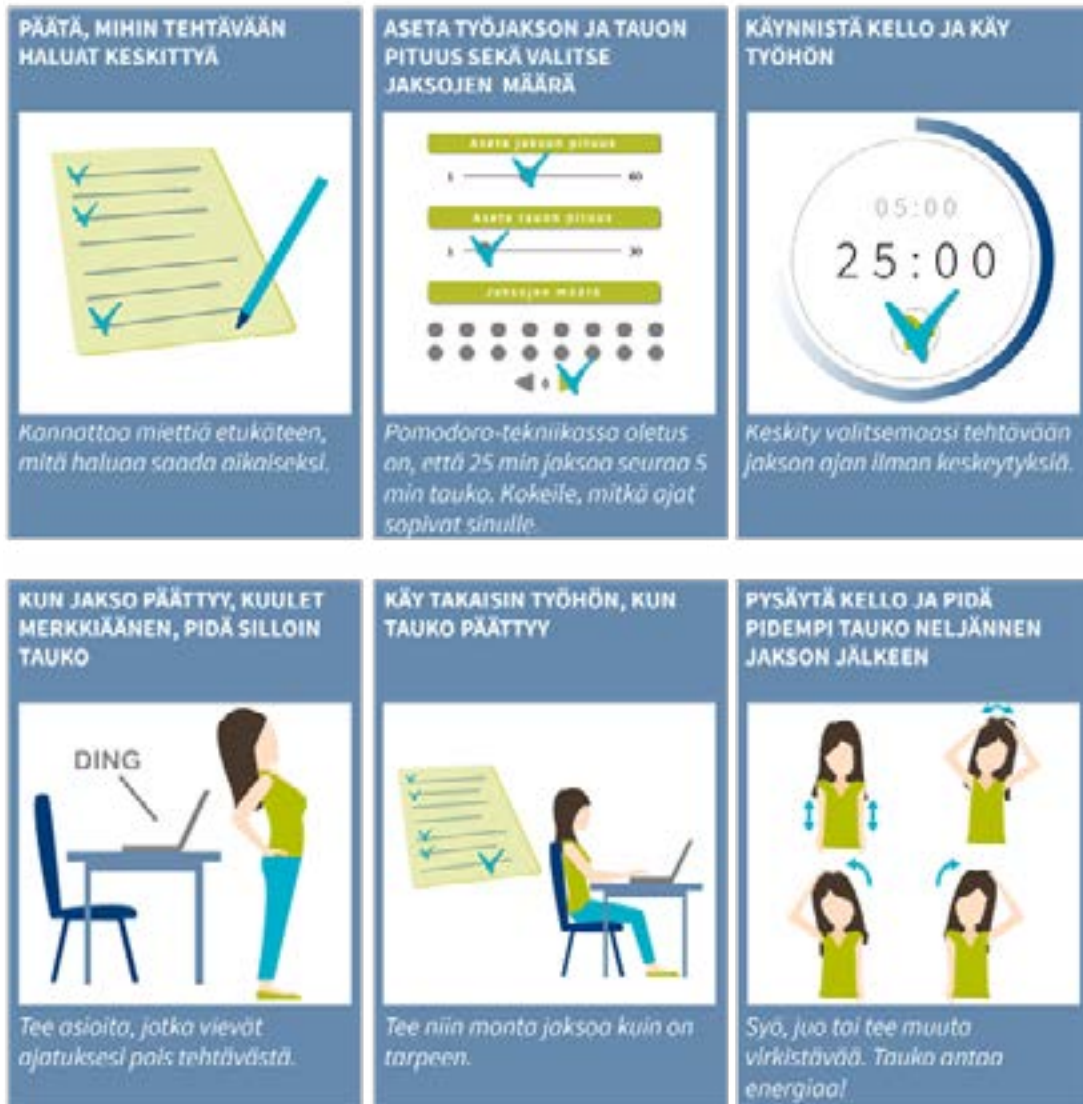
Työterveyslaitoksen mukaan ajanhallinta on myös jaksamisen näkökulmasta keskeinen asia. Työterveyslaitoksen sivustolla esitellään niin sanottu fokuskello, joka tunnetaan myös Pomorodo-tekniikkana. Pomorodo on italiaa ja se tarkoittaa tomaattia. Munakellot ovat italaisessa keittiössä yleensä tomaatin muotoisia, ja nimi johtaa juurensa tästä seikasta. Ideana on työskennellä ennalta suunniteltu aika. Esimerkiksi 20–30 minuuttia, jolloin keskityt ainoastaan ja vain suunnitellun tehtävän tekemiseen. (Työterveyslaitos.)

Belcher (2009) käsittelee teoksessaan ajankäytön hallintaa akateemisen artikkelin kirjoittamisen näkökulmasta. Yhteiskirjoittajille siellä neuvotaan tekemään keskinäinen sopimus kirjoittamisprosessista, jossa kirjoittajien vastuut jaetaan. Hänen mallillaan tieteellisen artikkelin kirjoittamiseen menee 12 viikkoa. Teos etenee työkirjaimaisesti ja sen lähestymistavan voi tiivistää sanontaan, hyvin suunniteltu on puoliksi tehty.

Kaikki lähtee ensin kokonaissuunnitelmasta. Mikäli kyseessä on artikkelin kirjoittaminen 12 viikossa, silloin prosessi jaetaan siten, että jokaiselle viikolle tulee oma tehtävä. Sen jälkeen tehdään karkea suunnitelma, kuinka edetään/mitkä tehtävät tehdään ja minä päivinä kukin tehtävä tehdään. Sen jälkeen, kun kaikki tehtävät ja karkea aikataulu on suunniteltu, suunnitellaan viikotason ajankäyttö, jossa on hyvin tarkasti määritellyt tavoitteet.

Kuviossa 1 on esitelty pomorodo-tekniikka. Taukojen pitäminen ja sen jälkeen työskentely uudelleen niin monta kertaa kuin on tarpeen.

1 Kirjoitus on kopioitu tekstiin Tutkielma valmiiksi (2011).

Kuvio 8.1. Fokuskello (Työterveyslaitos).

Belcherin (2009, 24) mallin mukainen taulukko Tehtäväsuunnitelma kirjoitusprojektille (Taulukko 1.) on selkeä.

TAULUKKO 8.1. Tehtäväsuunnitelma kirjoitusprojektille

VIIKKO	TEHTÄVÄ	MA	TI	KE	TO	PE	LA	SU	KÄYTETYT TUNNIT
Viikko 1	Tutkimuskysymys ja tutkimussuunnitelma	x		x		x			6
Viikko 2	Kirjoitelman aloittaminen	x	x	x	x	x	x		40
Viikko 3									
jne									

TAULUKKO 8.2. Viikkokalenteri opiskeluun tai artikkelin kirjoittamiseen Belcherin (2009) mukaan.

VIKKOKALENTERI OPISKELUUN TAI ARTIKKELIN KIRJOITTAMISEEN

Aika	Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai	Lauantai	Sunnuntai
05:00							
06:00							
07:00							
08:00							
09:00							
10:00							
11:00							
12:00							
13:00							
14:00							
15:00							
16:00							
17:00							
18:00							
19:00							
20:00							
21:00							
22:00							
23:00							
24:00							
01:00							
02:00							
03:00							
04:00							
Työhön käytettävä aika							
Mikä osa-alue saadaan valmiiksi							

Tällaisia pohjia on itse helppo tehdä esimerkiksi Word-tekstinkäsittelyohjelman taulukko-toiminnolla. Ilmaisia, vapaasti käytettäviä pohjia voi myös löytää Internetistä. Käytännössä on kyse lukujärjestyksestä, jonka teet itsellesi tehtäviesi mukaan. Taulukossa 2 esitetty pohja perustuu Belcherin (2009, 25) teoksessa olevaan viikkosuunnitelmaan. Lisäksi jokaisen viikon päätteeksi tarkastellaan menneen viikon tehtävät ja niiden toteutuminen ja sitten suunnitellaan seuraava viikko yksityiskohtaisesti, jotta maanantaina päästään heti töihin kiinni.

Tällaisia suunnitelmia voi tehdä erilaisilla ajanhallintaohjelmilla, tekstinkäsittelyohjelmilla tai vaikkapa perinteisesti vihkoon. Esimerkiksi A 4-kokoisen vihon käyttäminen voi olla sopiva tapa. Vihon hyvä puoli on sen konkreettisuus.

Aikataulusuunnitelman hyvä puoli on se, että se konkretisoi muuten varsin abstraktia työtä. Motivaatio todennäköisesti lisääntyy, kun näkee edistymisensä kohta kohdalta.

Opiskelu ei ole pelkkää aikatauluttamista. Esimerkiksi Seppo Helakorpi ja Pauli Juuti (1996, 110–111) kirjoittavat teoksessa *Tiimiorganisoitu koulu* (Helakorpi, Juuti & Niemi 1996) että oppiminen on myös merkitysrakenteiden rakentamista. Oppiminen ei ole yksiselitteistä, sillä se on varsin yksilöllinen prosessi, jossa oppija luo omat rakenteensa saamistaan kokemuksista ja havainnoista, ympäröivästä kulttuurista ja sen välittämistä todellisuutta heijastavista merkeistä ja merkityksistä. Tämä tarkoittaa sitä, että jokainen meistä ymmärtää maailman omien rakenteittensa ja aikaisempien kokemustensa valossa. Toisaalta oppija voi muokata aktiivisesti omia rakenteitaan. Kirjoittajien mukaan oppimisprosessissa oppija rakentaa rikkaan ja kompleksisen muistirepresentaation (muistikuva), jossa tiivistyvät voimakkaat kytkeytymät kolmenlaisen tiedon välille. Ensimmäisenä on semanttinen tieto (kielellinen, käsitteitä koskeva tieto), toisena erotetaan episodinen tieto (henkilökohtainen, tilannekohtainen ja tunnekokemuksia sisältävä tieto) ja kolmantena toimintatieto (tiedon soveltaminen esimerkiksi ongelmanratkaisussa).

Ymmärryksemme mukaan käytännössä oppimisen yksilöllisyys haastaa myös opettajan tarkastelemaan omia työtapojaan ja oppimiskäsitystään. Ehkä siksi opiskelija hyötyy opetuksesta enemmän, jos hän perehtyy hieman erilaisiin oppimistekniikkoihin, joiden avulla hän kykenee saamaan opetuksesta ja opiskeltavasta aineistosta hieman enemmän irti.

Ehkä tärkeintä on kuitenkin kuunnella itseään ja olla armollinen itseään kohtaan, etenkin silloin kun elämässä on muutakin kuin opiskelu. Asioilla on kuitenkin aina tapana järjestyä.

Lähteet

Belcher, W. L. 2009. *Writing Your Journal Article in 12 Weeks. A Guide to Academic Publishing Success*. Sage. Thousand Oaks, California.

Helakorpi, S. (toim.), Juuti, P., Niemi, H. 1996. *Tiimiorganisoitu koulu*. WSOY. Porvoo.

Kauppalehti. 2011. Ajanhallinta ja ajankäyttö ovat avain menestymiseen. 11.4.2011. Kauppalehti.fi. Blogissa Mannila, M. 2011. Tutkielma valmiiksi. Perheyrittäjyys – Family business- blogi. Viitattu 29.10.2020 <http://tutkimu.blogspot.com/2011/04/tutkielma-valmiiksi.html>

Työterveyslaitos. Ajanhallinta. Työterveyslaitos.fi. Viitattu 29.10.2020. <https://www.ttl.fi/tyontekija/tyoaika/ajanhallinta/>

9. INTOHIMONA OPPIMINEN

“If you do not know where you are going, any road will take you there.”

— Sterling Holloway

Elinikäisen oppimisen edistäminen on jo jonkin aikaa saanut paljon huomiota niin koulutuksen kuin myös yrityselämän piirissä viime vuosien aikana (Combs 2010; Antikainen 1997, 164). Jotta elinikäisen oppimisen ajatusta voidaan käytännössä hyödyntää, tarvitaan tulevaisuuden suunnittelun lisäksi tietoa oppimiskäytännöistä, joita ihmisillä on (Antikainen 1997, 164).

Kun ollaan muodollisessa (formaalisessa oppilaitoksessa) toimintaympäristössä myös elinikäistä oppimista tarkastellaan opitun tietoineksen omaksumisena. Vastaavasti ei-muodollisessa oppimisympäristössä (nonformaali oppimisympäristö) on vaikkapa erilaisissa irrallisilla kursseilla, jotka eivät tähtää tiettyyn tutkintoon (oppilaitosten ulkopuoliset opinnot). Näiden lisäksi voidaan puhua epävirallisista (informaaleista) oppimisympäristöistä eli työssä tai arkielämästä tapahtuvasta oppimisesta. Käytännössä oppimista tapahtuu jatkuvasti epävirallisessa ympäristössä läpi elämän. (Antikainen 1997, 165.) Onko tämä viimeinen juuri se seikka, joka erottaa intohimoiset tekijät niistä, joiden mielestä tutkinto on suoritettu ja se sitten riittää loppuelämäksi?

Kun unelma-ala on selvillä, voi se vaatia huomattavan paljon töitä ja suuria uhrauksia, jotta kykenee edes pyrkimään alalle. Tiukat pääsyvaatimukset ja suuri hakijamäärä eivät ole omiaan helpottamaan painetta. Lisäksi suosituimmille aloille on yleensä tarjolla vain niukasti opiskelupaikkoja.

Suomalainen koulujärjestelmä on onneksi joustava. Hyvinkin erilaisia polkuja pitkin on mahdollista saavuttaa unelmien opiskelupaikka. (Suomen koulutusjärjestelmä 2020.) Voi olla, että pettymys on suuri, mikäli on satsannut unelmapaikkaan täysillä eikä kuitenkaan ole päässyt. Vaihtoehtoinen opiskelupaikka saattaa tuntua turhalta eikä se avaa juuri sitä ovea, johon on yrittänyt tosissaan etsiä avainta. Erityisen karvas kokemus voi olla niissä tilanteissa, joissa juuri se oikea koulutus vaaditaan, jotta voi toimia tietyissä tehtävissä.

Arkihavaintomme on, että lähes kaikilla on taustallaan useampi pettymys sekä opiskelutaustalla että urataustalla, sillä asiat eivät ole aina menneet ihan niin suoraviivaisesti, kun on itse ajatellut ja toivonut. Tällaisina hetkinä on tärkeää, että jaksaa yrittää uudelleen. Mistä voimavarat ja motivaatio uudelleen yrittämiseen löytyy?

Tieto siitä, että kaikilla on pettymyksiä ja epäonnistumisia, ei juuri lohduta siinä tilanteessa, kun on jäänyt vähän vaille unelmasta. Pudottautuako sivuun vai katsoa, mihin kohtalo vie? Opinnot ovat hyvä tapa muuttaa suuntaa elämässä. Jotkut asiat tulevat tiensä päähän. Aikuisiässä yksi hyvä syy lähteä opiskelemaan on, kun työt tuntuvat junnaavan paikoillaan, ura ei tunnu menevän toivottuun suuntaan tai yksinkertaisesti vain tiedonnälkä, halu oppia uutta. Opiskelu ei mene hukkaan, vaikka ala ei olisikaan se lopullinen tai oikea. Yleensä suoritettuja opintopisteitä voi hyödyntää toisen alan vapaavalintaisissa opinnoissa.

Millaisia vaihtoehtoisia väyliä on päästä unelma-alalle?

Mikäli opiskelupaikka unelma-alalla ei toteutunut, kannattaa tarkastella mahdollisia vaihtoehtoja joita erilaiset väylät opintoihin tarjoavat. Esimerkiksi ammattikorkeakouluopintojen suorittanut voi päästä suoraan niin sanottua maisteriväylän perusteella suorittamaan yliopistoon maisteriopintoja. Opintomenestys ratkaisee. Käytännössä lähes jokaisesta kurssista tulisi saada erinomainen arvosana. Vaihtoehtoja on kaksi: joko alemman tutkinnon suorittaminen ammattikorkeakoulussa tai 60 opintopisteen laajuiset opinnot avoimessa yliopistossa. (Väyläopinnoilla tutkinto-opiskelijaksi kauppatieteitä opiskelemaan 2020.)

Halutessaan opintojaan voi nopeuttaa suorittamalla osan opinnoista avoimen yliopiston tai avoimen ammattikorkeakoulun kautta niin sanottuina monimuoto-opintoina. Campusonline on opintotarjontaportaali (Campusonline.fi 2020), jossa on eri ammattikorkeakoulujen tarjoamia opintoja. Kurssit ovat verkkokursseja ja pääsääntöisesti itseopiskelua ja niitä voi tästä syystä suorittaa omaa tahtiaan.

Opintoja on mahdollisuus suorittaa myös lähtemällä vaihto-opiskelijaksi esimerkiksi Erasmus-vaihto-ohjelman kautta. Ulkomailla opiskelu vahvistaa kielitaitoa ja se avaa myös hyviä verkostoja, joista on mitä todennäköisemmin hyötyä jatkossakin. (Vaihto-opiskelu ulkomailla.) Tietoa on saatavilla joko Internetin kautta tai oman korkeakoulun kansainvälisten asioiden vastaavalta. Myös opinto-ohjaaja voi olla hyvänä keskustelukumppanina oman suunnan etsimisessä.

Menestys ei tule sattumalta

”Pitää olla hereillä, kun on treffit kohtalon kanssa”, kirjoittaa Manne Pyykkö (2011, 171). Mitä tuollainen nyt sitten käytännössä voi tarkoittaa? Eihän sitä voi tietää koska kohtalo koputtelee ovelle ja pyrkii treffeille vai voiko? Ei voi. Siksi täytyy hieman nähdä vaivaa ja miettiä, mitä haluaa.

Ilman suunnittelua ja tavoitteita ei voi pärjätä. Urheilussakaan kukaan ei menesty sattumalta. Ellei ole mitään suunnitelmaa eikä tavoitteita, ei välttämättä huomaa, että juuri nyt kohtalo tarjoaa huipputreffejä, tilaisuutta joka ei enää koskaan toistu. On monta tapaa saada kimmoke esimerkiksi oppimiseen tai tavoitteiden asettamiseen. Ei ole väliä sillä, mistä se lähtenyt liikkeelle, ainostaan sillä on merkitystä, että olet aktiivinen. Ehkä seuraavista kysymyksistä on sinulle apua:

- Mitä haluan työelämältä?
- Jatkanko entisissä työtehtävissä valmistumisen jälkeen vai etsinkö jotakin uutta?
- Minkälaista työtä haluan tehdä?
- Mistä haasteista sytyn ja saan virtaa?
- Missä minut tuntevat ihmiset pitävät minua hyvänä?
- Missä minä haluan olla hyvä?
- Luovunko unelmakoulutuksestani ja suuntaan energiani muuhun?

Mestariksi tullaan vain harjoittelemalla ja tekemällä asioita. Harjoittelu auttaa tunnistamaan kohtalon tarjoamat treffit. Kun on osaamista, on usein myös uskallusta vasta vähän suurempaan haasteeseen ”Kyllä”. Pyykkö (2011, 171) puhuu tilannetajusta. Tilannetaju on sitä, että ymmärtää, mikä on juuri tässä tilanteessa

ainutkertaista tai tavanomaisesta poikkeavaa, sen sijaan, että sotkeutuu omiin odotusarvoihin. Ymmärryksemme mukaan kohtalon treffikutsu ei välttämättä ole aina täsmällisesti oman tilauksemme kaltainen.

Jos asetat kunnianhimoiseksi tavoitteeksi vaikkapa: ”Haluan olla tuntemieni ihmisten ajatuksissa ensimmäisenä mieleen tuleva henkilö, kun yritystoiminnassa tulee vastaan liiketaloudellinen ongelma tai tehdään suunnitelmia, joissa tarvitaan sekä liiketoimintaosaamista että juridista osaamista.” ymmärrät, että tällaista tavoitetta ei saavuteta pelkästään hyvällä onnella. Tarvitaan ahkeraa työntekemistä ja hyviä treffejä kohtalon kanssa.

Harjoittelussa tarvitaan harjoitteluohjelma ja harjoitteluohjelmassa on hyvä olla erilaisia työkaluja. Yksi tällainen työkalu voi olla esimerkiksi amerikkalaisen muistimestarin Joshua Foerin (2012) kirja Kaiken muistamisen taito. Kirjassa esitellään erilaisia muistitekniikoita kuten esimerkiksi muistipalatsi ja Restorffin laiva, joiden avulla kuka tahansa voi muistaa vaikkapa Seitsemän veljeksien nimet ikäjärjestyksessä. Tällaisella voi hämmästyttää erilaisissa illanistujaisissa ja tentissä kyvystä muistaa on todellista hyötyä.

Business Model Canvas aputyökaluna oman osaamisen ja verkostojen tunnistamisessa

Kun unelmasi on selvillä, voit käyttää oman osaamisen tunnistamiseen esimerkiksi, jotain seuraavia:

- Mikä on tärkeää ja ammattitaidon näkökulmasta pakko sisäistää-kategoriaa?
- Minkä jo osaan?
- Mikä on osattava ulkoa - missä riittää tunnistaa-taso?
- Mitkä asiat pitää ymmärtää?
- Mitä voi opetella myöhemmin?
- Mitä osaamista löytyy verkostosta?
- Millaisia verkostoja sinulla on?

The Career Model Canvas Urasuunnitelman kuvaamistyökalu

Mukailtu The Business Model Canvas -mallista (Source: Business Model Generation by Alexander Osterwalder & Yves Pigneur 2010, s. 44)

Vahvuuteni haettavan tehtävän näkökulmasta	Haettavan työtehtävän näkökulmasta asetetut osaamisvaatimukset	Arvolupaukseni (mitä tarjoan työnantajalle)	Aiemmista töistä saadut/ ammatilliset verkostot	Henkilökohtainen osaamisen itsearviointi - Taidot ja osaaminen - Terveys - Missä asioissa pitäisi vielä opiskella lisää (kehittämiskohteet)
	Haettavan tehtävän näkökulmasta painotetut henkilökohtaiset ominaisuudet		Henkilökohtaiset verkostot	
Henkilökohtainen osaaminen		Aikaisemmat työtehtävät ja niissä hankittu osaaminen - Työtehtävä ja siitä hankittu osaaminen		

KTT Margit Mannila 2016

KUVIO 9.1. The Career Model Canvas Urasuunnitelman kuvaamistyökalu (Mannila 2016).

Alexander Ostervalderin ja Yves Pigneurin (2009) julkaisema Business Model Generation sisälsi mallin, jossa liiketoimintasuunnitelman otsikot oli aseteltu yhdelle A4-kokoiselle paperille. Tähän palvelumuotoilu-periaatteelle perustuvalla pohjalla on hyvä rakentaa erilaisia ajatuksia myös muille elämän osa-alueille kuin liiketoimintaan. Myös kirjoittajat itse havaitsivat mallin tarjoamat mahdollisuudet urasuunnittelun näkökulmasta. Ostervalder ja Pigneur ottivat mukaan kolmanneksi kirjoittajaksi Tim Clarkin ja he julkaisivat vuonna 2012 teoksen, jolle he antoivat nimeksi Business Model You. Teoksessa he mallintavat yksilön kehittymistä uranäkökulmasta.

Mallia hyödyntäen on helppo jäsenellä työpaikkailmoituksen vaatimukset suhteessa omaan osaamiseen ja muotoilla CV hakuun sopivaksi. On huomattavasti helpompaa vastata myös työpaikkahaastattelujen klassikkokysymykseen: ”Miksi meidän pitäisi valita juuri sinut tähän tehtävään?”, kun on miettinyt asiaa ennalta.

Korkeakouluopintojen ehkä tärkein sisäistettävä asia on todennäköisesti sisäistää ajatus elinikäisestä oppimisesta. Opettaja on suunnannäyttävä, joka pyrkii osoittamaan ne kohdat, jotka ovat tärkeitä hallita. Opiskelijan tehtäväksi jää työn tekeminen. Käsityksemme mukaan elinikäinen oppiminen ilmenee arjessa esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- keskustelu
- uteliaisuus
- ideoiden poimiminen eri toimialoilta ja kilpailijoilta ja niiden soveltaminen
- asiakkaan palautteen hyödyntäminen uuden tuotteen tai palvelun perustana

Joskus oppimisen intohimo voi johtaa uuteen tutkintoon aivan toiselta alalta, joskus se on yksi kurssi, joskus se on upea keskustelu samalla aaltopituudella olevan ihmisen kanssa. Erilaiset ajattelut rikastuttavat omaa ymmärrystä. Maailma ei ole mustavalkoinen. Siellä on harmaan eri sävyjä ja ehkäpä sitten löytyvät myös vähitellen kaikki upeat värit.

Lähteet

- Antikainen, A. 1997. Elinikäisen oppimisen käytännöt ja elämänpolut. *Aikuiskasvatus* 3, 164–171. Viitattu 31.8.2020. <https://doi.org/10.33336/aik.92448>
- Foer, J. 2012. Kaiken muistamisen taito. Atena. Jyväskylä.
- Campusonline opintotarjontaportaali. Campusonline.fi. Viitattu 31.8.2020. <https://campusonline.fi/>
- Clark, T., Ostervalder, A. & Pigneur, Y. 2012. Business Model You. Omakustanne. U.S.A.
- Combs, B., L. 2010. Motivation and Lifelong Learning. *Journal Educational Psychologist* 1991, 26 (2) 117–127. Julkaistu verkossa 2010. Viitattu 28.8.2020. https://doi.org/10.1207/s1532695ep2602_4
- Mannila, M. 2016. CV sujuvasti. Työkalu urasuunnitelman ja/tai työpaikkahakemuksen tekemiseen. Perheyrittäjyys — Family Business. 12.2.2016. Viitattu 30.10.2020. <http://tutkimu.blogspot.com/2016/02/cv-sujuvasti-tyokalu-urasuunnitelman.html>
- Ostervalder, A. & Pigneur, Y. 2009. Business Model Generation. Omakustanne. U.S.A.
- Pykkö, M. 2011. Minustako yrittäjä? 1–2 painos. WSOYpro. Helsinki.
- Suomen koulutusjärjestelmä. Koulutusjärjestelmä. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Viitattu 27.10.2020. <https://minedu.fi/koulutusjarjestelma>

Vaihto-opiskelu ulkomailla. Vaihto-opiskelu.fi. Viitattu 31.8.2020. <https://www.opiskeleulkomailla.fi/vaihto-opiskelu-5843>

Väyläopinnoilla tutkinto-opiskelijaksi kauppatieteitä opiskelemaan. Aalto yliopiston avoin yliopisto. Aalto yliopisto. Viitattu 31.8.2020. <https://www.aalto.fi/fi/aalto-yliopiston-avoin-yliopisto/vaylaopinnoilla-tutkinto-opiskelijaksi-kauppatieteita-opiskelemaan>

10. ON VAIKEA TEHDÄ VALINTOJA, KUN KAIKKI KIINNOSTAA

Sanotaan, että lapsen luontainen uteliaisuus ja innostus ovat kaiken oppimisen moottori (Huotilainen 2009, 43). Kun nuorena on innostunut monesta erilaisesta asiasta, mutta ei kuitenkaan riittävästi paloa mihinkään yksittäiseen alaan, on nuoren silloin aika haastavaa päättää, mikä minusta tulee isona. Uteliaisuus kuljettaa joskus, niin tuntuu, vähän turhillekin poluille. Lukio on usein luonnollinen vaihtoehto juuri sen takia, että ei ole ihan täysin varma, mitä haluaa ja käymällä lukion pysyvät ovet auki erilaisiin opintoihin.

Identiteetti kehittyy vähitellen. Identiteetistä voidaan erottaa lisäksi ammatillinen identiteetti. Eteläpelto & Vähäsantanen (2010, 46) näkevät ammatillisen identiteetin elämänhistoriaan perustuvaksi käsitykseksi itsestä ammatillisena toimijana. Se vastaa kysymykseen, millaiseksi ihminen ymmärtää itsensä tarkasteluhetkellä toisaalta suhteessa työhön ja toisaalta ammatillisuuteen ja lisäksi vielä sen, millaiseksi hän työssään ja ammatissaan haluaa tulla. Ammatillinen identiteetti pitää sisällään myös käsityksen siitä, mihin ihminen kokee kuuluvansa, mitä hän pitää tärkeänä ja mihin hän sitoutuu työssään ja ammatissaan. Ammatilliseen identiteettiin voidaan liittää ne uskomukset, tavoitteet ja eettiset ulottuvuudet, jotka koskevat työtä, ja myös arvot. Tällaisen merkityksellisen asian rakentuminen ei käy hetkessä.

Vuorinen ja Watts (2013, 9) kirjoittavat toimittamassaan raportissaan elinikäisestä ohjauksesta. Heidän mukaansa se lisää niin koulutuksen kuin työmarkkinoidenkin tehoa ja tuloksellisuutta. Koulunkäynnin keskeyttämiset vähentyvät ja samalla myös osaamisen kysynnän ja tarjonnan yhteensopivuus paranee. Lisäksi urasuunnitteluun on kehitetty erilaisia työkaluja, kirjoitettu oppaita ja laadittu koulutuksia. Esimerkiksi vuonna 2019 ilmestyi Lapion yliopiston julkaisusarjassa Krista Raution toimittama teos Osuva urasuunnittelu – työkirja korkeakoulutetuille. Teoksessa on työkaluja niin uraohjaajalle kuin uraansa suunnittelevalekin. Voiko uraa suunnitella vai johtavatko erilaiset valinnat ja kiinnostuksen kohteet lopulta juuri sellaisiin tehtäviin, jotka antavat iloa ja energiaa?

Ensimmäinen valmistumisen jälkeen saatu työpaikka on usein keskeisessä roolissa myöhempää urakehitystä ajatellen. Kirsi Salo (2008) viittaa Taloussanomissa Akavan tekemään tutkimukseen, jonka mukaan näyttää siltä, että mikäli akateemisesti koulutettu saa heti valmistumisen jälkeen hyvän työpaikan, esiintyy ongelmia myöhemmin tyouralla harvoin. Vastaavasti, jos valmistunut valitsee koulutusta vastaamattoman paikan työttömyyden sijaan, ottaa hän riskin. Näyttää nimittäin siltä, että huono työ seuraa toistaan ja tästä seuraa epätarkoituksenmukainen työllistymisen ketju.

Näkemyksemme mukaan opiskelu kuitenkin kannattaa aina. Uuden oppiminen energisoi ja avaa uudenlaisia näkökulmia rutiineihin.

Nostamme esiin muutamia asioita, joita perheellinen opiskelija saattaa opinnoista haaveillessaan pohtia. Todennäköisesti opintoja pohtiessa tulee yhtenä ensimmäisistä kysymyksistä mieleen, miten selviää arjesta. Kuinka sovittaa opinnot ja perhe? Pidämme verkostoa erittäin keskeisenä. Perheen tuki on myös avainasemassa, jotta opiskeluihin voi käyttää niiden tarvitseman ajan. Ilman perheen tukea opiskelusta tulee rankka kokemus, sillä tällaisissa pitkissä prosesseissa on yleensä aina haasteita.

Ennen opintojen aloittamista on hyvä selvittää, millaisia mahdollisuuksia on tarjolla ja toisaalta sitä, millaisiin työtehtäviin ne antavat valmiuksia. Uratarinoista on yleensä aina apua valintojen tekemisessä.

Jos nuorena ei ihan tarkkaan tiedä, mitä haluaa työksensä tehdä, siitä ei kannata ottaa stressiä. Paras valinta on silloin jokin laaja-alaista osaamista tuottava oppiaine. Esimerkiksi kauppatieteet, oikeustiede tai filosofia voivat olla tällaisia aihekokonaisuuksia. Mikäli suunta ei ole yhtään selvä, kannattaa tutkia, mitä avoimen korkeakoulun puolella on tarjolla. Aika monella korkeakoululla on nimittäin opintopaketteja, joiden suorittaminen antaa mahdollisuuden tutustua korkeakoulun tarjoamiin aloihin. Tällaisten opintokokonaisuuksien suorittaminen ei mene hukkaan, vaan ne voidaan lukea hyväksi, kun henkilö aloittaa opinnot. Eikä kukaan estä itse valitsemasta avoimen korkeakoulun opintotarjonnasta itsenäisesti tällaista kokonaisuutta, ellei koulu sellaista ole valmiiksi koonnut.

Näkemyksemme mukaan, on tärkeää löytää sellainen ala, jolla työskenteleminen antaa iloa ja energiaa, sillä työ on niin keskeinen osa arkea, että siitä tykkääminen on jaksamisen näkökulmasta tärkeää. Alaa voi aina myös vaihtaa. Kuten Winston Churchill on sanonut: viisasta miestä ei tunne siitä, että hän ei tee virheitä, vaan siitä, että hän ei tee samaa virhettä uudestaan.

Lähteet

- Christophel, D. M. 2009. The relationships among teacher immediacy behaviors, student motivation, and learning. *Journal Communication Education* 1990. 39 (4), 323–340. Julkaistu verkossa 2009. Viitattu 28.8.2020. <https://doi.org/10.1080/03634529009378813>
- Eteläpelto, A. & Vähäsantanen, K. Ammatillinen identiteetti persoonallisen ja sosiaalisen konstruktiona. 45–48. Teoksessa Tuuli Asunmaa, T. & Riihinen, P. (toim.). Samalta viivalta 4. Valtakunnallisen kasvatustieteiden valintayhteistyöverkoston (VAKAVA) kirjallisen kokeen aineisto 2010. PS-kustannus. Jyväskylä. Viitattu 3.11.2020. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/30966841/samalta_viivalta_4.pdf LINKKI EI TOIMI
- Huottilainen, M. 2009. Musiikki ja oppiminen aivotutkimuksen valossa. 40–48. Teoksessa Opetushallituksen taide- ja taitokasvatuksen asiantuntijatyöryhmä Aro, A., Hartikainen, M., Hollo, M., Järnefelt, H., Kauppinen, E., Ketonen, H., Manninen, M., Pietilä, M. & Sinko, S. (toim.) Taide & taito – Kiinni elämässä. Taide- ja taitokasvatuksen julkaisu. Opetushallitus. Helsinki. Viitattu 3.11.2020. <http://hdl.handle.net/10138/309154>
- Rautio, K. (toim.), Sirviö, J., Torvinen, S., Saari, P., Jokinen, L., Riihiniemi, N. & Kautto, A. 2019. Osuva – työkirja korkeakoulutetuille urasuunnittelu. Lapin yliopisto. Rovaniemi. Viitattu 3.11.2020. <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63912/Osuv%20urasuunnittelu.pdf>.
- Salo, K. 2008. Ensimmäinen työpaikka ratkaisee. *Taloussanomien* 7.8.2008. Viitattu 3.11.2020. <https://www.is.fi/taloussanomien/oma-raha/art-2000001582911.html>
- Vuorinen, R. & Watts, A. G. (toim.). 2013. Elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikka: Eurooppalaisia lähtökohtia kansalliselle kehittämistyölle. Eurooppalaisen elinikäisen ohjauksen toimintapolitiikan verkosto. ELGPN Tools. No. 1. Viitattu 3.11.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5411-6>

11. KÄYTÄNNÖN VINKKEJÄ OPINTOIHIN

Suoraan koulusta valmistuttuamme, emme ole osaamisen tasoltamme asiantuntijoita, vaan asiantuntija-osaamisen tietotaito rakentuu vähitellen (Pesonen 2019, 21). Tässä kirjoituksessa tuomme esiin muutamia käytännössä hyväksi havaittuja vinkkejä, joilla helpotat todennäköisesti sekä opiskelua että urasuunnitelmaasi. Käsittelemämme viisi asiaa, jotka ovat valitse harjoittelupaikka, keskity vahvuuksiisi, hyödynnä vahvuutesi, uskalla oppia ja uskaltaudu mukaan jatkuvaan muutokseen.

Ammattikorkeakouluopinnot sopivat hyvin opiskelijalle, joka haluaa oppia tekemällä. Teorian lisäksi kursseilla on usein jokin laaja ja käytännönläheinen tehtävä. Lisäksi ammattikorkeakouluopintoihin kuuluu ammattikorkeakouluasetuksen (1129/2014) 2 §:n mukaan työharjoittelu. Työharjoittelu on yksi tapa rakentaa asiantuntijuutta käytännön ja teorian vuoropuhelun avulla. Opiskelija pääsee heti opintojen aikana kehittämään omaa osaamistaan ja kokemaan, kuinka käytäntö ja teoria ovat yhtä. Tästä syystä harjoittelupaikka kannattaa valita pohtimalla, missä yrityksessä haluat olla töissä viiden vuoden kuluttua. Toisin sanoen, pyri harjoittelemaan juuri sinne, jossa haluat työskennellä.

Opiskelumotivaatio on tärkeä asia, sillä opintoihin on tärkeä panostaa, vaikka oma tulevaisuudenkuva ei olisikaan vielä aivan selkeä. Tässä kohtaa haasteena on se, kuinka löytää opiskelumotivaatio? Kattilakoski (2007, 6) tarkastelee opinnäytetyössään opiskelumotivaatiota opiskelijaan itseensä liittyviä tekijöitä, opiskeluympäristöön liittyviä tekijöitä ja yhteiskunnallisia tekijöitä, joista hänen tutkimuksensa valossa työelämä nousee keskeisemmäksi tekijäksi. Kuten Kattilakoski (2007, 21) toteaa, on valintakoeprosessin tarkoitus auttaa oppilaitosta valikoimaan paras ja motivoitunein opiskelija-aines laittamalla heidät kilpailemaan keskenään pääsykokeilla niukoista tarjolla olevista opiskelupaikoista. Kokeissa parhaiten menestyneet saavat paikan. Koe ei kerro sitä, onko kysymys nuoren omasta valinnasta vai vanhempien toiveesta, omasta ammatista vai suvun pitkästä perinteestä.

Omaa opiskelumotivaatiotaan voi parantaa myös tutustumalla omaan oppimistyyliin. Opettajat teettävät kurssitehtäviä eri tavoilla ja kursseilta saadut mallit ja keinovalikoimat ovat hyödyksi työelämässä. Oppimispäiväkirja, miellekartat ja monet muut oppimistyökalut soveltuvat myös työpaikalla uusien asioiden opiskeluun tai muistiinpanojen apuvälineiksi. Opettajat puhuvat usein myös aikataulun laatimisen tärkeydestä. Kannattaa ainakin kokeilla laatia aikataulu ja noudattaa sitä jonkin aikaa. Yleensä vasta kokeilemalla tietää, sopiiko se omaan oppimistyyliin.

Kaikessa ei tarvitse olla paras. Se ei välttämättä ole enää kovin realistista, kun on kyse korkeakouluopinnoista. Kannattaakin keskittyä niihin aiheisiin, jotka kiinnostavat ja joiden parissa haluaa tehdä työtä. Perusopetuksessa on otettu käyttöön niin sanotun positiivisen pedagogiikan menetelmät. Salkolan (2020, 17) tutkimuksessa huomautetaan, että positiivinen pedagogiikka on melko uusi suuntaus. Tämän suuntauksen ydinajatuksia on, että kouluissa hyvinvointi on yhtä tärkeää kuin oppiminen. Positiivisen pedagogiikan toimintatapojen avulla opettaja voi vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa. Myönteinen minäkuva lisää koulussa viihtymistä ja toisaalta kehittää myös koulun yhteisöllisyyttä. Tavoitteena on, että lapselle tehdään näkyväksi hänen omat vahvuutensa.

Näemme positiivisen pedagogiikan yhteyden hyvään johtamiseen, joka on noussut keskeiseksi puheenaiheeksi työelämässä. Opettajan ja johtajan rooleissa on hyvin paljon samaa. Neilimon (2012, 71–72) mukaan hyvä johtaja valitsee johtamistyylinsä ja menetelmänsä aina tilanteen ja organisaation vaatimuksien mukaan. Hyvä johtaja tuntee joukkonsa ja hänen voidaan sanoa olevan tilannejohtaja.

Kuulostaa helpolta teoriassa, usein kuitenkin käytännössä juuri tässä näyttää olevan haasteita. Positiivinen palaute antaa virtaa aikuiselle työelämässä, joten on varsin loogista, että hyvä palaute ja kannustava ilma-
piiri tuovat oppimisen iloa myös lapsen ja nuoren elämään. Kun suunta on selvä, on tekeminen mielekästä. Voisimme tiivistää, että kun on hyvä kartta, löytää perille vähän vieraammassakin maastossa.

Lopuksi kiinnitämme huomiota oppimisen omistajuuteen ja toisaalta oppimisen ymmärtämisenä jatkuvana prosessina. Ota vastuu oppimisesta itsellesi. Uskalla kysyä silloin kuin joku asia on epäselvä. Opettaja kyllä selittää sinulle viidennen kerran asian tai ohjaa sinut oikean tietolähteen äärelle. Kun oppiminen lähtee oman osaamisesi kehittämisen näkökulmasta, löytyy todennäköisesti tilapäisesti hukassa ollut motivaatiokin. Oppimisen ilon löytäminen auttaa kuitenkin jaksamaan arjessa, sillä käytännössä työelämässä ei riitä se, että on kerran hankittu jokin tutkinto, vaan tarvitaan elinikäisen oppimisen asennetta ja ajattelutapaa, jossa työ ja opiskelu vuorottelevat tai ne kulkevat rinnakkain (Hakkarainen 2017, 47). Vierivät kivet eivät sammaloitu, todetaan vanhassa sananlaskussa. Elinikäisen oppimisen asenteen omaksuminen auttaa innostumaan haasteista ja oppimisesta tulee luonnollinen osa arkea.

Oppimisen ilon löytäminen auttaa jaksamaan.

Jotta elämä ei olisi pelkkää opiskelua ja työtä, mielekäs harrastus auttaa jaksamisessa. Opiskeluaikana se voi olla toimiminen opiskelijajärjestössä. Sitä kautta saa huomaamatta osaamista erilaisten tilaisuuksien järjestämisestä, sopimuksista, puhumattakaan hyvistä valtakunnallisista verkostoista, jotka kantavat sitten myöhemminkin.

Lähteet

- A18.12.2020/1129 Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista. Finlex. Viitattu 5.11.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141129>
- Hakkarainen, K. 2017. Kollektiivinen luovuus, yhteisöllinen oppiminen ja itsensä ylittäminen. *Aikuiskasvatus*, 37(1), 47-56. Viitattu 5.11.2020. <https://doi.org/10.33336/aik.88397>
- Kattilakoski, E. 2007. Yliopisto-opiskelijoiden opiskelumotivaatioja sen edistäminen Pro gradu tutkielma. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Viitattu 5.11.2020. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-17181>
- Neilimo, K. 2012. Hyvän johtamisen lähteillä. s. 67-76. Teoksessa Kujala, J.; Myllykangas, P. & Sauer, E. (toim.) 2012. *Kokemus johtaa! Liiketaloustiede*. Tampereen yliopisto. Viitattu 5.11.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201210111054>
- Pesonen, R. 2019. *Casual reasoning A Social Ecological Look at Human Cognition and Common Sense*. Tampereen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden laitos. Väitöskirja. Viitattu 5.11.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1172-8>
- Salkola, H. 2020. Oppilaiden kokemuksia vahvuuksiin perustuvasta opetuksesta. Pitkittäistutkimus alakouluikäisten poikien kokemuksista positiivisesta pedagogiikasta. Pro Gradu. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellintiedekunta, Kasvatustieteiden maisteriohjelma. Viitattu 5.11.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:hulib-202006173043>

12.KOHTAA

Elämässä ja uralla yksi asia johtaa toiseen ja sitten huomaakin olevansa aivan erilaisissa tehtävissä, mitä oikeastaan on koskaan ajatellut. Kysymys Mikä minusta tulee isona?, odottaa joskus hyvinkin myöhäisellä iällä vastausta. Oliko ennen sitten helpompaa. Näin voisi ajatella sen perusteella, mitä Jouhki (2019, 76) kirjoittaa. Hänen mukaansa ammatinvalinta oli melko suoraviivaista sata vuotta sitten, sillä lapset jatkoivat usein vanhempiensa ammateissa. Sitä ei juurikaan kyseenalaistettu, kunnes sodan jälkeen tuli jälleenrakennusaika ja elinkeinorakenteen murros. Tämä kaikki muutti nuorten ihmisten käsityksiä työstä ja omasta tulevaisuudesta. Mahdollisuudet näyttivät olevan lähes rajattomia vaikkakin toisaalta käytännössä ne olivat hyvinkin rajallisia.

Onko oman uran vapaampi valinta kuitenkin tehnyt ihmisestä onnellisempaa ja uravalinnasta helpompaa? Kuinka urapolku valikoituu ja mitkä asiat ovat tärkeitä kokonaisuuden näkökulmasta. Yllättäen kaikki näyttäisi olevan kohtaamista. Kohtaamisella ja erilaisilla kohtaamisilla on merkitystä. Ne voivat muuttaa elämän suunnan.

Leena Ståhlberg (2019) kirjoittaa teoksessaan Pienryhmäohjaus kohtaamisen taidoista, jotka ovat merkityksellisiä ryhmänohjauksessa. Hän avaa käsitteen kohta kuuteen otsikkoon, joissa hän käsittelee ryhmänohjaajan näkökulmasta. Otamme kohta -käsitteen ja tarkastelemme sitä oman uran ja koulututtamisen näkökulmasta. Ensinnäkin avaamme kohta-sanan kirjaimet Ståhlbergin (2019, 35–52) mukaan ja sen jälkeen tarkastelemme kutakin avainsanaa.

K kuuntele

O ole oma itsesi

H huomioi

T tue ja kannusta

A asetu toisen asemaan

A arvosta.

Kuuntele. Kuuntele itseäsi. Kysy vielä kerran mitä minä haluan. Viihdynkö tässä? Olenko valinnut tämän ihan itse, omasta halustani ja tahdostani vai olenko mennyt mukaan vain siksi, että kaverini meni ensin tai ”meidän suvussa on aina koulutauduttu insinööriksi”?

Ole oma itsesi. Kohtaa muut omana itsenäsi. Tämä on aihepiiri, jonka ympärille havaintojemme mukaan on kirjoitettu lukuisia määriä erilaisia elämäntaito-oppaita. Miksi omana itsenä oleminen on niin haastavaa, vaikka se on kuitenkin yksi perustavanlaatuinen edellytys hyvinvoinnille? Ristipaineet tulevat ympäristöstä. Kuvittelemme ehkä tuottavamme pettymyksen läheisimmille, jos emme täytä odotuksia. Petämmekö kuitenkin itsemme, kun emme tee, mitä sydän sanoo?

Huomioi. Asiat, jotka jäävät huomioimatta saattavat nousta yllättävissä paikoissa esiin. Mitä sitten pitäisi huomioida? Ihmiset lähellä, maailman muuttuminen yhä kompleksisemmaksi, koulutustarpeiden muutos, oman jatkuvan oppimisen tarpeet? Tässä vaiheessa alkaakin varmasti vähän ahdistaa. Pitäisikö meidän siirtää huomio itsemme vai lähiympäristömme ja niihin kaikkein läheisimpiin. Tämä onkin vähän haastavampi juttu elämän ristiaallokossa. Eikä helpotusta tuo tutkimuskaan, sillä esimerkiksi Lindell (2017, 6) kirjoittaa väitöstutkimuksessaan, että kompleksisuuden huomioiden organisaatiossa onnistuisi paremmin, kuin se nykyisin onnistuu, mikäli organisaatio nähtäisiin kompleksisena responsiivisena vuorovaikutusprosessina. Mikäli näin toimittaisiin, tulisi organisaation kompleksinen dynamiikka ja aivan erityisesti organisaation sosiaalisesta rakenteesta johtuva kompleksisuus huomioitua. Ymmärrämme tämän niin, että asiat eivät muutu ja tule paremmaksi itsestään, vaan niihin täytyy kiinnittää aktiivisesti huomiota.

Tue ja kannusta. Tuen ja kannustuksen saaminen, erityisesti elämän nivelkohdissa, on tärkeää lapselle ja nuorelle, sillä käsitys oppijana rakentuu varhaisissa oppimiskokemuksissa ja niistä saadun palautteen perusteella. Myös aikuinen tarvitsee tukea ja kannustusta lähtiessään opiskelemaan. Tutkimuksissa tulee esiin yhtenä työssä jaksamisen perusasiana kannustava ilmapiiri ja johtaminen. Työhönsä tyytyväiset työntekijät sitoutuvat organisaatioon paremmin kuin työhönsä tyytymättömät. Lisäksi pitkän työuran tehneillä työntekijöillä on usein sellaisia vahvuuksia, jotka tasapainottavat työyhteisöä. Elämäkokemuksen lisääntyminen tuo mukanaan henkistä kasvua, näkemyksellisyyttä, elämäntaitoa ja vahvaa sitoutumista työyhteisöön. Myös kyky hahmottaa kokonaisuuksia lisääntyy kokemuksen myötä. (Lipponen, Hirvensalo & Ilmanen 2018, 202.) Samaan johtopäätökseen on päätenyt Berlin (2008, 3), joka tuo esille, että tutkimuksissa on syy-seuraus-suhteiden avulla selvitetty, miten esimiehen antama positiivinen ja negatiivinen palaute edistää tai heikentää alaisen työsuoritusta työyhteisöissä.

Luultavasti palautteen antamisesta ei varmasti keskustella koskaan liikaa. Kuinka antaa esimerkiksi kollegalle positiivista palautetta? Palautteen antamisella on suuri merkitys ihmisen henkilökohtaisessa ja ammatillisessa kehityksessä. Vastaavasti palautteen vastaanottaminen kuuluu osana alaistaitoihin. Palautetta kannattaa opetella antamaan rakentavasti. Palautteen antaminen on taitolaji ja sen antamisesta on esitetty useita erilaisia malleja. Harmillisen usein käy niin, että palautteen saaja loukkaantuu. Joskus varmasti täysin aiheellisesti, johtuen huonosti annetusta palautteesta ja vastaavasti joskus varmasti siksi, että saatu (aiheellinen ja asiallinen palaute) ei miellytä. (Mannila 2012.)

Asetu toisen asemaan. Tämä liittyy oikeastaan kiinteästi edelliseen kohtaan. Toisen asemaan asettuminen ei ole välttämättä helppoa. Esimerkiksi Keltikangas-Järvinen (2011) määrittelee sosiaalisuuden haluna olla ihmisten kanssa ja sosiaaliset taidot kykynä olla muiden kanssa. Se, että on sosiaalinen ei tarkoita, että olisi sosiaalisia taitoja. Aikaisemmat kokemukset esimerkiksi oppimistilanteista kulkevat mukana. Jos ne ovat positiivisia, on oppiminen todennäköisesti helppoa ja negatiiviset kokemukset helposti saavat meidät karttamaan vastaavanlaisia tilanteita. Ellei itsellä ole muistissa muuta kuin positiivisia tilanteita, on todennäköisesti hankala hahmottaa sellaisen henkilön ajatusmaailmaa, jonka kokemukset ovat täysin toisenlaisia.

Toisaalla Niemelä (2010, 49) lähestyy aihetta psykologisen kypsyyden tunnusmerkkiä kuvaavalla ”mielen teoria” avulla. Tämä teoria, joka on englanniksi Theory of Mind (ToM), on yksilöllinen ymmärrys siitä, että toisilla ihmisillä, varsinkin eri tilanteissa olevilla, on tunteita, mieltymyksiä ja käyttäytymistäipumuksia, jotka eroavat heidän omistaan. Ihmiset kokevat tilanteet eri tavalla, mikä vaikuttaa heidän tunteisiinsa, ajatuksiinsa ja käyttäytymiseensä. Tämä on tyypillisesti läsnä jokapäiväisessä elämässä. Niemelä käyttää tästä käsitettä ”emotionaalinen näkökulman ottaminen” ja huomauttaa, että tällaisessa laajassa merkityksessä käytetään tällaisesta mielen yleisestä kyvykkyydestä ToM:ssa muun muassa termejä mielen lukeminen, mielen ymmärtäminen, tietoisuus mielen prosesseista ja mentalisaatio. Se että käsitteitä on runsaasti,

kertoo ymmärryksemme mukaan siitä haastavuudesta, mikä liittyy toisen ymmärtämiseen. Ymmärtämään pyrkivä lähestymistapa on kuitenkin hyvä asia, vaikka se ei välttämättä toteudukaan.

Arvosta. Toisen arvostaminen tuo arvostusta myös itselle. Vanha sananlasku kertoo metsän vastaavan niin kuin sinne huutaa. Arvostava ja kunnioittava kohtaaminen ja puhetapa toiselle ihmiselle on tärkeää. Berlinin (2008, 86) tutkimuksessa todetaan, että arvostusta ja ohjausta saavat alaiset ovat hyödyksi koko työyhteisölle, sillä he ovat motivoituneita ja valmiita joustamaan myös esimiehen tarpeiden mukaan. Eri-laiset pienet arvostuksenosoitukset työyhteisössä tai opiskeluympäristössä kantavat pitkälle. Esimerkiksi opiskelijalle opettajan tarjoama mahdollisuus tehdä opinnäytetyö jossakin työryhmässä tai jollekin tietylle organisaatiolle voi toimia kannustuksena.

Kokemuksemme on, että kun työ imaisee mukana, voivat opinnot jäädä hieman heikommalle. Siinä tilanteessa tarvitaan toisaalta kannustusta ja tukea ja toisaalta henkilökohtaista päätöstä ja määrätietoisuutta tehdä opinnot loppuun. Motivaatio lisääntyy, kun huomaa, että opitusta on konkreettisesti hyötyä työtehtävissä. Tästä syntyy myös elinikäisen oppimisen palo. Aikaa löytyy aina sellaisille asioille, jotka energisoivat.

Lähteet

- Berlin, S. 2008. Innostava, lannistava, helpottava palaute Alaisten kokemuksia ja näkemyksiä esimiehen ja alaisen välisestä palautevuorovaikutuksesta. Universitas Wasaensis 2008 Acta Wasaensia 198. Väitöskirja. Viitattu 10.11.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-245-8>
- Jouhki, E. 2019. ”Johonkin kunnan ammattiin”: historian näkökulmia nuorten ammatinvalintaan. *J@rgonia*, 17 (33), 76-81. Viitattu 10.11.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jjyu-201907033552>
- Keltikangas-Järvinen, L. 2011. Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot. WSOY. Helsinki.
- Lindell, J. 2017. Muutosjohtamisen pirullinen puoli. Acta Wasaensia 147. Väitöskirja. Viitattu 10.11.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-745-3>
- Lipponen, H., Hirvensalo, M. & Ilmanen, K. 2018. Esimiestyön merkitys työhyvinvoinnin tukena – kokemuksia ikääntyvien liikunnanopettajien työurien varrelta. *Työelämän tutkimus* 16(3), 201–216. Viitattu 10.11.2020. <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/85233>
- Mannila, M. 2012. Palautteen antaminen. *Perheyrittäjyys – Family Business*. Viitattu 10.11.2020. <http://tutkimu.blogspot.com/2012/02/palautteen-antaminen.html>
- Niemelä, T. 2010. Toisen mielen ymmärtäminen parisuhteessa. *Kognitiivisen psykologian verkkolehti* 7(1), 48-70. Viitattu 10.11.2020. <https://kognitiivinenpsykoterapia.fi/sites/kognitiivinenpsykoterapia.fi/files/inline-files/teija.pdf>
- Ståhlberg, L. 2019. Pienryhmäohjaus. PS-kustannus. Jyväskylä.

13. INTOHIMONA YRITTÄMINEN

Miten päädyin yrittäjäksi

Tutkimuskirjallisuudessa yrittäjyyteen liitetään veto- ja työntekijöitä. Jako pakkoyrittäjyyden (necessity entrepreneurship) ja yrittäjyysmahdollisuuden (opportunity entrepreneurs) välillä ei kuitenkaan välttämättä ole täysin mustavalkoinen. Pakkoyrittäjyyteen liitettävänä piirteinä on tarpeita, jotka liittyvät toimentulon turvaamiseen ja vastaavasti yrittäjyyteen mahdollisuutena suhtautuvien intentiot liittyvät enemmän ei-rahallisiin syihin, kuten esimerkiksi itsensä toteuttamisen tarpeeseen. (Hyvönen 2016, 15.) Niittykangas, Littänen ja Kinnunen (1998, 87) huomauttavat, että yrittäjäksi ryhtymisen taustalla on usein nähtävissä positiivinen korrelaatio pakon ja vaihtoehtojen puuttumisen suhteen. Kumpaa on enemmän, se vähän riippuu siitä, mikä esimerkiksi ymmärretään pakoksi. Pakkoa voivat olla myös perheyriksen johtoon yllättäen joutuminen tai tyytymättömyys nykyiseen työhön ja siinä oleviin uramahdollisuuksiin (Niittykangas, Littänen & Kinnunen 1998, 87). Usein yrittäjäksi kuitenkin päätyy juuri silloin, kun sanoo, että en ainakaan ryhdy yrittäjäksi. Aika monen, nyt nuoren aikuisen, taustalla on 1990-luvulla koettu lama, joka on koskettanut omaa lapsuuden perhettä. Muistot perheen kokemasta helvetistä yrityksen kanssa lama-Suomen kuristavassa syleilyssä eivät ole kovin kannustavia yrittäjyyden näkökulmasta. Konkurssin tehneet ja siinä kaiken menettäneet vanhemmat tuskin edes kannustavat sille polulle. Silti voi käydä juuri niin, että yrittäjyys vie mukanaan. Toisaalta siinä ovat paradoksaalisesti ääripäät. Taivas ja helvetti samassa paketissa, kuten vuonna 2013 ilmestyneessä Mika Mäkeläisen ja Terho Puustisen kirjan otsikossa .

Yhteiskunnassamme on tuotu koko 2000-luvun ajan esiin yrittäjyyttä ja puhuttu yrittäjyyskasvatuksesta. Saurén (2015, 287) huomauttaa, että nykyäsitksemme mukainen hyvä opetus, jos sille siis tarjotaan tarvittava tila, vapaus ja resurssit, on luovuuteen ja yrittäjyyteen kannustavaa. Voidaan ajatella, että yrittäjyyskasvatuksen kritiikin taustalla ei välttämättä ole yrittäjyys sinänsä vaan yrittäjyyskasvatus toimii enemmänkin keppihevosena, kun kritisoidaan laajemmin yhteiskunnan, työelämän ja työmarkkinoiden muutosta.

Voiko yrittäjäksi opettaa? Voiko yrittäjäksi valmistua suoraan koulunpenkiltä? Jos valmistuu, niin arkihaivaintomme on, että usein taustalla on jo jonkin verran elettyä elämää ja erilaisia työtehtäviä, jotka ovat toisaalta voineet olla aivan konkreettisesti niitä ”paskaduuneja”, jossa tyhjätyään likakaivoja. Urapolulle saatavat mahtua muutamia epäonnistumiset ja YT:t, joista on saanut potkut ja mustelmia itsetunnolle. Kun on Kelan asiakkaana muutaman hetken, osaa todennäköisesti iloita opiskelupaikasta, jonne pääsee varasijan varasijalta. Sellainen pieni yksityiskohta ei haittaa tahtia, kun motivaatio on syttynyt. Mitä tradenomin opinnot voivat antaa nuorelle aikuiselle? Kipinän? Ehkä toivoa paremmasta tulevaisuudesta ja vähän valoa tunnelin päähän.

Hyvissä tarinoissa on mukana tavalla tai toisella draaman kaari. Se haalistuu vähitellen ja menestyksestä voi tulla itsestään selvää ja päätöksistä selkeitä. Selkeämpiä, mitä ne alun perin olivat, kun elämälleen ja uralleen etsi suuntaa hapuillen vähän sinne ja tänne. Kun yrittäjyyden ensiaskelia ottava nuorehko, vasta valmistunut tradenomi ja lähtee hakemaan 100 000 euron lainaa Finnveralta, ei silloin ole mitään muuta vaihtoehtoa kuin laittaa kaikki likoon ja hypätä, vaikka vähän pelottaa.

Bambumieheksi

Elämässä moni asia tapahtuu erilaisten sattumusten ohjaama. Yksi asia johtaa toiseen ja niistä muodostuu peruutuspeiliin katsoen varsin looginen polku. Esimerkkinä tässä käytämme Jukka-Pekan omaa tarinaa siitä, kuinka hänestä tuli Bambumies.

Matka Babumieheksi alkoi, kun rivitalon lattiaa piti vähän uusia. Lattiaksi valikoitui arvokas bambulattia, jonka vaimo maksoi. Tästä hän toki jaksaa muistuttaa aina sopivin väliajoin. Vaimo ei kuitenkaan vielä antanut Bambumiehen titteliä, vaan se tuli vähän vahingossa, kun aloittava yrittäjä teki raakaa ja rankkaa jalkatyötä kiertäen suomalaisia sisustusliikkeitä ja arkkitehtitoimistoja. Ei kukaan muistanut kloppia, joka kävi bambulattianäytteiden kanssa, muistettiin vain, että kloppilla oli bambulattiaa. Yrityksissä puhuttiin bambumiehestä ja näin Bambumies syntyi.

Koska aloittavalla yrittäjällä on menopuolella pääsääntöisesti enemmän vilskettä kuin tulopuolella, joutuu ottamaan kaikki keinot käyttöön ja hyödyntämään luovasti kaikki mahdollisuudet tulla näkyväksi. Sissimarkkinointia, tuotetestejä, lattianasennusvideoita ja messuja. Bambumies-pöhinä auttoi saamaan ilmaista palstatilaa paikallislehdissä ja samalla henkilöbrändi vahvistui. LinkedIn-kontaktien määrä kasvoi, mutta myynti ei kuitenkaan riittävästi.

Yrittäjyyden yksi parhaista puolista on, että yrittäjä voi tehdä päätökset nopeasti itse. Koska bambulattioiden myynti oli suunniteltua vähäisempää, oli yritystä ryhdyttävä kehittämään pikaisesti. Aputyökaluina olivat muun muassa digitaalisen markkinoinnin avainsana-analyysit, joita tehtiin ostajien ja tiedonhakijoiden tarpeiden perusteella. Käytännössä tutkitaan sitä, mitä asiakas haluaa ostaa, millaisia tuotteita he etsivät hakukoneelta ja kuinka heidät saadaan ohjattua sivustollemme ja edelleen ostaviksi asiakkaiksi.

Tästä tutkimusmatkasta seurasi se, että vinyylilattioihin erikoistunut verkkokauppa Vinyylilattiakauppa.fi, syntyi. Vinyylilattiakaupan toimintaperiaate sai perinteisen lattiakaupan näyttämään antiikkiselta ja aikansa eläneeltä. Samalla tatuoitiin ihmisten verkkokalvoille kuvaa uuden yrittäjäsukupolven Bambumiehestä, joka muuntui yhden tuotteen myyjästä koko lattia-alan ammattilaiseksi ja sen ohessa tulevaisuuden yrittäjyyden toivoa luovaksi inspiroijaksi.

Verkostojen ja uusien tuulien haistelun merkitys korostuu. Jotta lattiakauppa voi käytännössä kehittyä tarvitaan innovatiivisia tuotteita, verkostoitumista, messuja ja asioiden tutkimista.

Tärkeintä on asiakas

Tärkeintä on saada asiakas kiinnostumaan. Yritystä ei ole ilman asiakasta. Ratkaisevat neljä kysymystä, jotka Kim & Mauborgne (2010, 51–52), ovat kehittäneet helpottamaan uuden arvokäyrän laatimista ja asiakkaan saaman arvon koostumisen muokkaamista ovat: Mitkä toimialalla selviönä pidettävät asiat tulisi eliminoida? (poista), Mitä tekijöitä tulisi supistaa selvästi alan normaalitasoon verrattuna? (supista), Mitä kyseiselle toimialalle täysin uusia tekijöitä tulisi luoda? (luo) ja Mitä tekijöitä tulisi korostaa selvästi enemmän kuin alalla yleensä tehdään? (korosta).

Käytännössä lattiakaupassakin tärkeintä on asiakas. Konseptia on kehitetty ja muutettu toimivien käytäntöjen mukaiseksi. Suomessa hyvin toiminut malli kopioitiin Ruotsiin brändillä Vinylgolvbutiken.

Yrittäjyys on myös henkistä kasvua

Yrittäjyyden tutkimuksen historian yhdeksi merkkipaaluksi on noussut vuosi 1755, jolloin Richard Cantillonin (1680–1734) käsikirjoitus *Essai* julkaisiin. Hän oli kirjoittanut teoksen 1730-luvun alkuvuosina, vain hieman ennen kuolemaansa. Chantillonin mukaan yrittäjä on riskinottaja. Riskinotto perustuu visionäärisyyteen, lisäksi yrittäjä on taitava ja määrätietoinen. Häntä on myös sanottu yrittäjyys-käsitteen keksijäksi. (Mannila 2010.)

Yrittäjyyden persoonallisuudesta on tehty useita tutkimuksia. Persoonallisuustutkimuksien haaste on kuitenkin se, että lähtökohtaisesti persoonallisuudelle käsitteenä ei ole yksiselitteistä määritelmää (Puhakka 2002, 200). Tällaisen monitahoisien ilmiön tarkasteleminen on käytännössä hyvin kirjavaa. Persoonallisuutta onkin tarkasteltu toisistaan hyvinkin paljon poikkeavista psykologisista näkökulmista käsin. Yleisellä tasolla persoonallisuuskäsite voidaan ymmärtää representaatioksi todellisuudesta. Tällainen käsite auttaa ymmärtämään ilmiön laadun, mutta se ei kuitenkaan auta ymmärtämään persoonallisuuksien sisältöjä eikä eroja. (Puhakka 2002, 200.)

Yrittäjälle omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistaminen ja tunnustaminen ovat tärkeitä asioita. Käytännössä lienee niin, että yrittäjät ovat enemmän kehitys- kuin ihmisjohtajia. He havaitsevat mahdollisuuksia, joita he haluavat ryhtyä toteuttamaan nopeasti ja tehokkaasti. Usein kyvykkyys delegoida asioita työntekijöille jää tekemättä ja yrittäjä tekee mieluummin itse, että saa nopeammin valmista ja haluamallaan tavalla. Siitä luonnollisesti seuraa stressiä yrittäjälle itselleen ja työntekijöille. Onneksi itseään voi haastaa kehittämään myös ihmissuhde- ja johtamistaitoja.

Jos haluat yrittäjäksi – käytännön vinkkejä

Lopuksi nostamme esiin muutaman käytännön vinkin, jotka on havaittu toimivaksi yrittäjyystaipaleella.

1. Kun perustat yrityksen mieti, minkä asiakkaan ongelman tuotteesi tai palvelusi ratkaisee.
2. Myy asiakkaalle ratkaisu ongelmaan, joka hänellä on.
3. Jotta asiakas ostaa, hänellä tulee olla tunne, että hän tarvitsee myytävää tuotetta tai palvelua ja hän luottaa sinuun, koska pitää sinua asiantuntijana.
4. Tarjoamasi tuote tai palvelu tulee olla vertailtavissa kilpaileviin tuotteisiin.
5. Markkinointi on suuri yksittäinen kuluerä. Selvitä siksi, ketä asiakkaasi ovat ja kohdenna markkinointi heille.
6. Rahaa kuluu alussa enemmän kuin tulee. Valmistaudu siihen henkisesti. Aikaa kuluu keskimäärin 3–5 vuotta niin, että yrityksesi selviää rimaa hipoen seuraavalle tilikaudelle.
7. Voit myös menettää sijoittamasi rahat. Valmistaudu myös siihen.
8. Jos mahdollista yritä saada asiakkaat markkinoimaan tuotettasi. Pyydä kuvia ja lupaa käyttää niitä markkinoinnissa.
9. Pyydä julkista palautetta. Uudet asiakkaat haluavat tutustua siihen, ketkä ovat ostaneet tuotteita ja nähdä arvostelut.
10. Tuotteen lanseerauksen ja ensimmäisten kauppojen väli voi olla pitkä. Ole kärsivällinen.

11. Yrittäjä on käytännössä myyjä. Myyminen on tärkein tehtävä yrityksessä. Muut prosessit tukevat myyntiä. Tuote myydään ihmiseltä ihmiselle aina.

Yrittäjyys kookuttaa

Sanonta ”parasta, mitä voi tehdä housut jalassa”, kuvaa yrittäjyyttä hyvin. Jokaisena päivänä ainutlaatuiset asiakaskohtaamiset saavat sydämen hakkaamaan. Kaupantekoa voi kuvata nousuhumalaksi. Kun myyntipuheen jälkeen asiakas valitsee juuri oman tuotteen, tulee voittajafilis, josta jaksaa innostua joka päivä yhä uudelleen ja uudelleen. Tästä syntyy palo ja intohimo työhön. Tee työtä, jota rakastat. Ole onnistunut yrittäjä.

Lähteet

- Hyvönen, S. 2016. Kertomuksia pakkoyrittäjyydestä. Tehdastyöntekijästä yrittäjäksi yksilötasolla koettuna. Vaasan yliopisto. Pro Gradu. Viitattu 11.11.2020. <https://osuva.uwasa.fi/handle/10024/796>
- Kim, W.C. & Mauborgne, R. 2010. Sinisen meren strategia. 6. painos. Talentum. Helsinki.
- Mannila, M. 2010. A brief history of entrepreneurship. Perheryrittäjyys – Family Business. Viitattu 11.11.2020. <http://tutkimu.blogspot.com/2010/08/brief-history-of-entrepreneurship.html>
- Nevala, E. 2018. Tarinoita yrittäjän taivaasta ja helvetistä – Sukupuolisensitiivinendiskurssianalyysi yrittäjänarratiiveista. Pro Gradu. Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu. Viitattu 11.11.2020. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:aalto-201806293976>
- Niittykangas, H., Littunen, H. & Kinnunen, U. 1998. Työttömyydestä johtuva pakko yrityksen perustamisyyneä. Liiketaloudellinen aikakauskirja. LTA 1(98), 86–104.
- Puhakka, V. 2002. Yrittäjän persoonallisuus – miksi ja miten sitä kannattaa tutkia. Liiketaloudellinen aikakauskirja 2002(2), 286–291. Viitattu 11.11.2020. http://lta.lib.aalto.fi/2002/2/lta_2002_02_d4.pdf
- Saurén, K. 2015. Miten yrittäjiä kasvatetaan? Aikuiskasvatus, 35(4), 286-291. Viitattu 11.11.2020. <https://doi.org/10.33336/aik.94157>

12. RAHA EI KASVA PUUSSA

Maaseutumaisessa elinympäristössä on nähtävissä arvostus kokonaisvaltaiseen elämäntapaan, jossa työtä ja vapaa-aikaa ei eroteta toisistaan. Siinä on lähtökohtaisesti mukana jo jotakin sellaista yrittäjähänkeä ja kokonaisvastuun kantamista niin omasta työstä kuin elämästäkin. (Huuskonen 1992, 221.) Kasvu ympäristö lyö meihin väistämättä leiman, haluamme tai emme. Työn tekemisen malli, niukkuus rahasta pakottavat tekemään valintoja ja toisaalta nostavat työn arvostusta ja auttavat näkemään työn välinearvon tienata rahaa, jotta voi toteuttaa omia unelmiaan.

Yrittäjyys on kannatettava asia, mutta kaikki yrityspäätökset eivät ole sitä. Kuten myös Huuskonen (1992, 10) huomauttaa, kaikki päätökset ryhtyä yrittäjiksi eivät ole oikeita. Ne eivät ole järkeviä ihmisen itsensä kannalta, jos yritys rakentuu väärän optimismin tai tietämättömyyden perustalle, sillä yleensä tällaiset yritykset päätyvät konkurssiin. Eivätkä ne ole myöskään järkeviä yhteiskunnan kannalta, sillä konkurssista seuraa asioita, jotka maksavat myös yhteiskunnalle huomattavia summia.

Osaamisintensiiviseen liiketoimintaideaan perustuvissa mikroyrityksissä on käytännössä kyseessä oman osaamisen kaupallistaminen. Kuinka hyvin yrittäjä siinä onnistuu, ratkaisee aika paljon. Tämän tyyppisessä yrityksessä tulee hyvin usein ongelmia erottaa työ- ja vapaa-aika toisistaan. Henkilökohtaisen osaamisen, innostuksen ja kiinnostuksen lisäksi tarvitaan hyviä verkostoja ja yhteistyökumppaneita. Läheisillä tukiverkostoilla on merkitys erityisesti yrittäjyyden alkutaipaleella. Osaamisintensiivisessä yrittäjyydessä on erittäin tärkeää, että kehittää jatkuvasti omaa ammattitaitoaan ja osaamistaan.

Käytännössä yrittäjämäinen ajattelutapa, on usein ollut näkyvissä jo hyvin varhaisessa vaiheessa yrittäjäksi aikuisena päätyvällä: Tahto tehdä asioita itse, itsenäisyys ja itseohjautuvuus ja riskinottaminen esimerkiksi viikkorahan ollessa kyseessä. Heinonen (2001, 124) kirjoittaa, että sisäinen yrittäjyys perustuu schumpeterilaiselle käsitykselle yrittäjyydestä. Mainitussa käsityksessä korostetaan yrittäjyyden prosessia (entrepreneur carries out new combinations) ja innovatiivisuutta. Heinosen mukaan Gifford Pinchot esitteli vuonna 1985 termin ”intrapreneur” – sisäinen yrittäjä. Hän teki eron suuren organisaation sisäisen yrittäjän ja organisaation ulkopuolisen yrittäjän välille. Sisäinen yrittäjä toimii yrittäjän tavoin toteuttamalla omia ideoitaan olematta siltikään yrityksen omistaja. Sisäistä yrittäjyyttä on määritelty myös yrittäjämäiseksi käyttäytymiseksi toisen henkilön tai organisaation palveluksessa. Sisäinen yrittäjä toteuttaa itseään organisaation palveluksessa asettaen tavoitteita organisaation päämäärien mukaisesti ja toimii kuin olisi yrityksen omistaja. (Heinonen 2001, 124.)

Sinisen meren strategian laatimisen kuusi keinoa ovat 1) tarkastellaan useampaa toimialaa, 2) tarkastellaan toimialojen sisäisiä strategisia ryhmiä, 3) määritellään toimialan ostajaryhmä uudestaan, 4) tarkastellaan täydentävien tuotteiden ja palvelujen tarjontaa, 5) mietitään uudestaan toimialan toiminnallisuuden ja tunneperäisyyden välistä suhdetta ja 6) muokataan ulkoisia trendejä. (Kim & Mauborgne 2010, 69–102).

Olemme havainneet, että usean toimialan tarkastelu jää usein yrityksissä tekemättä. Tämä saattaa olla kuitenkin tärkein asia menestyvän liiketoiminnan näkökulmasta. On tavallista toimia niin kuin alalla on yleensä toimittu ja näin pysytään käytännössä keskinkertaisena ja punaisen meren markkinalla, jossa useimmiten joudutaan kilpailemaan hinnalla. Rakennusala on kilpailtu ala. Kuinka erottua joukosta ja pitää silti kustan-

nukset kurissa? Halvin ratkaisu ei ole aina paras, sillä asiakas haluaa yleensä jotakin erityistä. Siksi hinnalla kilpailu ei ole pitkäjänteinen tapa tälläkään alalla. Oma koti on ihmisen elämän pitkäaikaisin ja kallein investointi ja siksi laatuun ja toimiviin ratkaisuihin ollaan valmiita satsaamaan usein hieman enemmän.

Sekalaisesta työkokemuksesta on hyötyä

Uskaltaudumme esittämään, että monipuolinen ja epäjohdonmukainen työkokemus hyödyttää yrittäjää. Kuten edellä esitettyssä vaihtoehtoisten alojen tarkastelemisella on hyötyä yrityksen toiminnan ja sinisen meren strategian luomisen näkökulmasta, vaihtoehtoisten alojen tunteminen työkokemuksen näkökulmasta auttaa. Todennäköisemmin havaitsee uusia tulokulmia asioihin, kun työkokemus ei rajoitu vain yhteen toimialaan. Yrittäjä tarvitsee rohkeutta ajatella asioita uudella tavalla. Töissä myös oppii asioita, joiden oppiminen muuten saattaisi jäädä. Esimerkiksi ruotsin kieli kehittyi, jos kirjoittaa kasapäin lääkärin tekemiä saneluja.

KUVIO 1. Menestys on kuin jäävuori (Aloe).

Aivan kuten ei ole olemassa pysyvästi erinomaista toimialaa, ei ole olemassa pysyvästi erinomaista työtä. Ei ole olemassa pysyvästi erinomaisia yrityksiä, ei edes menestyvällä toimialalla. Sama pätee työtehtäviin. Päästäkseen vahvalle ja kannattavalle kasvu-uralle, täytyy toimialan tai yrityksen kyetä luomaan itselleen sinisen meren strategian. Sama pätee yksilön henkilökohtaisen uran ja osaamisen suhteen. Kuinka yritys

vastaa asiakkaan tarpeeseen, kuinka osaaja perustelee työpaikkahaastattelussa, miksi juuri hänet kannattaisi valita tehtävään, jota hän on hakemassa. (Kim & Mauborgne 2010, 223–224.)

Yrittäjyydestä maalataan usein hyvin ruusuinen kuva. Kun lukee tai kuuntelee yritystarinoita, niistä ei paljastu se tehdyn työn määrä ja aika, joka menestykseen on vaadittu.

Menestystä on kuvattukin jäävuoren avulla. Ulkoiset elementit ovat kaikkien nähtävissä, mutta se kaikki työ, joka on taustalla jää piiloon. Vain yrittäjä itse tietää sen kaiken työn määrän, jonka on tehnyt, ne tilanteet, kun on tuntunut, että kaikki kaatuu päälle.

Mistä yrittäjät on tehty? Yrittäjyyteen voidaan liittää ainakin seuraavat ominaisuudet: aktiivinen asenne, oma-aloitteisuus, sitoutuminen, intohimo, halu kehittyä ja kehittää, määrätietoisuus, kunnianhimo, vastuunkanto ja kokonaisuuksien hahmottaminen.

Lähteet

Aloe, G. Success is like an iceberg. Tallentanut Saocnebo Silamaze Pinterest. Viitattu 12.11.2020. <https://www.pinterest.de/pin/15621929944862869/>

Heinonen, J. 2001. Sisäinen yrittäjyys organisaation kehittämisen välineenä. *Aikuiskasvatus* 21(2), 122-132. Viitattu 12.11.2020. <https://doi.org/10.33336/aik.93352>

Huuskonen, V. 1992. Yrittäjäksi ryhtyminen. Teoreettinen viitekehys ja sen koettelu. Väitöskirja. Turun kauppakorkeakoulu. Turku. Viitattu 11.11.2020. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-738-682-6>

Kim, W.C. & Mauborgne, R. 2010. *Sinisen meren strategia*. 6. painos. Talentum. Helsinki.